

Verkiezingsprogramma ChristenUnie Gemeenteraadsverkiezing 2022

Inleiding

ChristenUnie, partij in de samenleving

De gemeente Westerkwartier bestaat nog maar enkele jaren. De gemeente is in 2019 ontstaan uit samenvoeging van de gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn, plus het grondgebied van de voormalige gemeente Ezinge. Het is dan ook nog maar drie jaar geleden dat er herindelingsverkiezingen waren, te weten op 21 november 2018. Toen werd de ChristenUnie de één na grootste partij met 4081 stemmen, slechts 178 minder dan nr. 1 te weten VZ Westerkwartier. Het leverde ons zes raadszetels op en een plaats in het college van Burgemeester en Wethouders. De ChristenUnie fractie en wethouder hebben de afgelopen jaren op een solide en constructieve wijze invulling gegeven aan hun taken en daarbij het ChristenUnie programma uit 2018 als toetsingskader en leidraad gebruikt.

De verkiezingen van maart 2022 geven aanleiding om dit kader te herijken. Met gebruikmaking van het landelijke basisprogramma is de door de leden ingestelde programmacommissie aan de slag gegaan en heeft met diverse personen, groepen inwoners van de gemeente, de fractie, de wethouder gesproken om te komen tot een nieuw programma. Dit in aanloop naar de verkiezingen in maart 2022, om (potentiele) kiezers duidelijkheid te geven in de koers en zienswijze van de lokale ChristenUnie, maar ook als leidraad voor de fractie voor de komende jaren.

Wij denken dat de commissie daar zeer zeker in is geslaagd. Wij vertrouwen erop dat de leden dit ook vinden en het programma in de Algemene Ledenvergadering van 30 november 2021 zullen goedkeuren.

Een samenleving met toekomst

Deze verkiezingen gaan over mensen. Over u/ jou en over mij. Over onze ouders, onze kinderen, onze burens, de leerkracht op de school, onze werkgever en onze werknemers. Ze gaan over ons en de manier van samenleven in de gemeente Westerkwartier.

Nog steeds voelen we de gevolgen van de coronacrisis. Veel inwoners ervaren nog dagelijks de fysieke impact van COVID-19. Economisch zijn er grote klappen gevallen en de maatregelen hebben bij jong en oud sociale en psychologische sporen achtergelaten. De polarisatie is toegenomen. We konden elkaar weinig tot niet ontmoeten en elkaars mening horen en nuanceren. Bij velen – en zo zal het in de gemeente Westerkwartier niet anders zijn - is er teleurstelling in de samenleving en in de overheid. Mensen voelen zich niet begrepen, niet gezien en soms zelfs helemaal klemgezet. De ChristenUnie is zich van deze dingen bewust en ziet dat de manier waarop we met elkaar de samenleving vormgeven ter discussie staat.

Gelukkig hebben we ook gezien dat als het erop aankomt we in de gemeente Westerkwartier oog voor elkaar hebben. Dat we in staat zijn om elkaar op creatieve manieren te vinden en elkaar te helpen. Wij zijn ervan overtuigd dat het meer dan ooit belangrijk is om te geloven in en te werken

aan een gemeente waar het niet meer gaat om 'ik' maar steeds meer om 'wij'. Daarom gaan wij met dit programma van hoop de komende verkiezingen in.

Ondanks de grote financiële uitdagingen presenteren we ons verkiezingsprogramma vol plannen voor de gemeente Westerkwartier. Die laten zien dat de ChristenUnie wil bouwen aan een samenleving waarin aandacht is voor wat echt telt: Wij investeren in zorg voor elkaar, in een overheid die bondgenoot is van de inwoners van de gemeente Westerkwartier, in een duurzame economie en in keuzes die goed zijn voor Gods schepping.

Zet je in voor de bloei van de stad
waarin je woont, want de bloei
van de stad is ook jullie bloei.
(Jeremia 29:7)

Bij het zoeken naar antwoorden op de uitdagingen van deze tijd laten wij ons als christelijke partij inspireren door de Bijbel. In de Bijbel gaat het over mensen, over samenleven en ook over de overheid. De Bijbel heeft een bevrijdende boodschap die hoop geeft. Wij geloven daarom dat christelijke uitgangspunten ook relevant zijn in de politiek voor de gemeente Westerkwartier.

De politici van de ChristenUnie maken deel uit van een beweging van maatschappelijk betrokken christenen die op tal van plekken in de samenleving hun geloof een stem geven. Die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken voor een betere samenleving. Wij beseffen heel goed dat de overheid niet alle vraagstukken gaat oplossen. De samenleving is niet maakbaar. Maar de overheid is er volgens de ChristenUnie wel om het zwakke te beschermen en het sterke te reguleren. En de overheid beschermt de ruimte waarbinnen mensen vrede kunnen stichten.

De ChristenUnie heeft dus een sterk en uniek antwoord op vragen over 'links of rechts' en over de rol van de overheid. Tussen een daadkrachtige overheid en draagvlak in de samenleving zoekt de ChristenUnie naar gemeenschappen om die te stimuleren in beweging te komen.

De ChristenUnie is een landelijke, christelijke netwerkpartij. Dat biedt stabiliteit. Onze lokale standpunten zijn niet zomaar opgeschreven maar gebaseerd op onze christelijke uitgangspunten. Tegelijk biedt het feit dat de ChristenUnie actief is op alle niveaus van het openbaar bestuur uitstekende mogelijkheden om af te stemmen en om lokale zaken provinciaal of landelijk aan de orde te stellen (en andersom).

Van christenen voor alle mensen

De ChristenUnie is een partij *van christenen voor alle mensen*. Wij willen iets uitstralen en doorgeven van de liefde die God heeft voor deze wereld, voor Nederland, voor de gemeente Westerkwartier. Doe met ons mee!

Namens het bestuur
afdeling Westerkwartier
Febo Emmelkamp

Inhoudsopgave

Verkiezingsprogramma Gemeenteraadsverkiezingen2022	1
Inleiding	2
ChristenUnie, partij in de samenleving	2
Een samenleving met toekomst	2
<i>Van christenen voor alle mensen</i>	3
Inhoudsopgave	4
Hoofdstuk 1 Betrouwbare overheid	6
1.1 Vertrouwen	6
1.2 Duurzame Ontwikkelingsdoelen	7
1.3 De gemeente, dat zijn we samen	7
1.4 Financiën.....	9
Hoofdstuk 2 Leven en welzijn	11
2.1 Gezondheid	11
2.2 Zorg voor inwoners in kwetsbare situaties	12
2.3 Mantelzorgers	12
2.4 Vrijwilligers.....	13
2.5 Iedereen telt mee en doet mee.....	13
2.6 Langer zelfstandig.....	13
2.7 Ouderen	13
2.8 Verslaving	14
2.9 Opvangvoorzieningen	14
2.10 Zorg voor vluchtelingen	14
Hoofdstuk 3 Onderwijs, Jeugd en Gezin	16
3.1 Onderwijs.....	16
3.2 Ondersteuning van kinderen en jongeren	17
Hoofdstuk 4 Wonen en ruimte	19
4.1 Wonen	19
4.2 Ruimte	20
Hoofdstuk 5 Meedoen	23
5.1 Meedoen op de arbeidsmarkt.....	23
5.2 Armoede en preventie	25
Hoofdstuk 6 Kunst, cultuur en sport	27
6.1 Kunst en cultuur	27
6.2 Sport.....	28

Hoofdstuk 7: Economie	30
7.1 Duurzame werkgelegenheid.....	30
7.2 Werken en Rust	30
7.3 Recreatie en Toerisme.....	31
7.4 Bloeiende dorpscentra	31
7.5 Waardering van voedsel	31
7.6 Gezonde agrarische sector.....	32
Hoofdstuk 8 Energie, klimaat en milieu	33
8.1 Betaalbare en klimaatvriendelijke energie en warmte	33
8.2 Klimaatadaptatie en Natuurbeleid	35
Hoofdstuk 9 Mobiliteit.....	37
9.1 Voetgangers en fietsers.....	37
9.2 Openbaar vervoer	37
9.3 Automobilist	38
9.4 Verkeersveiligheid	38
Hoofdstuk 10: Veiligheid	39
10.1 Een veilige samenleving.....	39
10.2 Veilig huis.....	40
10.3 Drugs en drank	40
10.4 Prostitutie en mensenhandel.....	41
10.5 Radicalisering.....	41
10.6 Ondernijning.....	41

Hoofdstuk 1 Betrouwbare overheid

Waar staat de ChristenUnie voor?

Bij de ChristenUnie staat de samenleving centraal. Een samenleving die het werk is van inwoners en maatschappelijke verbanden samen.

De gemeente heeft vooral als taak de samenleving te versterken en staat daarom naast mensen. De gemeente wijst op eigen verantwoordelijkheid, maar denkt ook mee, stimuleert, faciliteert en ondersteunt waar dat nodig is. De menselijke maat, dát past bij de ChristenUnie, dát past bij het Westerkwartier. In het leven van alledag, in ons werk, in ons gezin en in de zorg van de gemeente voor de inwoners.

Dit vraagt om maatwerk: de een heeft die ondersteuning sneller nodig dan de ander. En voor mensen die het echt niet zelf of samen met anderen kunnen, biedt de overheid een vangnet. Inwoners moeten een beroep kunnen doen op de overheid als hun vrijheid, gezondheid, veiligheid of bestaanszekerheid in het geding is. Om die reden is het goed dat de overheid ook grenzen aangeeft, handhaaft, normeert en kadert.

De gemeente neemt de verantwoordelijkheid van de maatschappelijke verbanden in het Westerkwartier niet over. Maar zij beschermt wel hun ruimte om hun verantwoordelijkheid te kunnen nemen en ondersteunt en faciliteert hen daarbij.

"Knelpunten kunnen mogelijk worden voorkomen of weggenomen door meer oog te hebben voor de individuele omstandigheden en creatiever gebruik te maken van de ruimte die regels bieden. Dat vraagt van de betrokkenen bij de gemeente misschien wat energie, voor de inwoner kan het echt een wezenlijk verschil maken."

(Bron: rapportage Sociaal Ombudsfunctionaris Westerkwartier, Irma van Beek, september 2021)

1.1 Vertrouwen

Wij zijn ervan overtuigd dat goed bestuur en sterk moreel en integer leiderschap de basis vormen voor een bloeiende samenleving. Net zo belangrijk is een samenleving die zich realiseert dat een overheid niet alles kan oplossen en zelf ook verantwoordelijkheid neemt. Een overheid is niet onfeilbaar, maar het is van belang dat de overheid vanuit integriteit handelt.

De ChristenUnie zet in haar werk in de gemeenteraad in op luisteren en samenwerken. Het wel of niet deelnemen in een coalitie is daarbij niet doorslaggevend. Als fractie willen we betrouwbaar en constructief bekend staan in het Westerkwartier. Vrede en recht vinden we niet alleen in woorden maar ook in onze houding en in ons handelen. De ChristenUnie wil zich daarin laten leiden door wat de Heer van mensen vraagt: Niet anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God. (Micha 6:8)

De ChristenUnie wil bijdragen aan het bouwen aan vertrouwen door:

- + Open, herkenbaar en betrokken aanwezig te zijn in het Westerkwartier
- + In te zetten op goede relaties met inwoners.
- + De bereikbaarheid en dienstverlening van de gemeente hoge prioriteit te geven.

1.2 Duurzame Ontwikkelingsdoelen

De Sustainable Development Goals (of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn 17 afgesproken wereldwijde doelen op het gebied van klimaat, armoede en onderwijs. De ChristenUnie wil dat onze gemeente deze SDG's integreert in al het beleid de komende periode, waar het college al op ingezet heeft. Wij vinden dit heel belangrijk, omdat deze 17 duurzaamheidsdoelen dé wereldwijde duurzaamheidsagenda vormen, maar ook sterk vervlochten zijn met de opgaven in het Westerkwartier.

1.3 De gemeente, dat zijn we samen

“Het gaat gewoon goed in het Westerkwartier. Een wereld zonder fouten bestaat niet. Leer van de fouten. Luisteren naar de ander, de ander echt horen: dat is van uitermate groot belang.”
(Peter Holsappel, fractievoorzitter ChristenUnie Westerkwartier raadsperiode 2019 - 2022).

De inwoners in het Westerkwartier nemen zelf verantwoordelijkheid voor eigen handelen, samen met anderen en de overheid. Samen spreken we de kracht van de samenleving aan om te werken aan gerechtigheid.

De gemeente wil open staan voor initiatieven van inwoners en van instellingen, verenigingen, bedrijven en kerken. Vooral als die het algemeen belang op het oog hebben. Hierbij past een lokale overheid die meedenkt, participeert, drempels verlaagt en faciliteert. De ChristenUnie stimuleert dat inwoners zichzelf organiseren in bijvoorbeeld coöperaties en daarmee verantwoordelijkheden op zich nemen op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of wijkbeheer. Meer verantwoordelijkheid van inwoners vraagt om minder regels van de gemeente, om minder administratieve lasten en bureaucratie. Kortom, om een raad en college die durven los te laten.

De ChristenUnie wil graag dat inwoners meedenken aan beleidsvorming van de raad. Inwonerpeilingen, experimenten met nieuwe vormen van vertegenwoordiging en andere manieren om inwoners te betrekken bij de besluitvorming, moeten aanvullend zijn op het mandaat dat via de verkiezingen door de inwoners is gegeven. Juist bij belangentegenstellingen is het de gemeenteraad, die als hoeder van het algemeen belang, knopen doorhakt. Het lokaal bestuur blijft eindverantwoordelijk.

- ⊕ In het Westerkwartier gaan we, vanuit vertrouwen, actief werk maken van 'right to challenge' (uitdaagrecht). Het recht om als bewoners de gemeente uit te dagen en aan te geven dat je, bijvoorbeeld als wijk of als dorp een voorziening zelf in stand wilt en kunt houden. Een mooi voorbeeld hebben we gezien bij het MFC Zevenhuizen.
- ⊕ De ChristenUnie wil dat continue burgerparticipatie een vanzelfsprekende en grote plaats inneemt bij de (invoering van de) Omgevingswet.
- ⊕ Wij vinden dat ook jongeren een belangrijke stem hebben, en willen dan ook niet alleen óver jongeren praten, maar ook met hen. De manier en mate waarop jongeren betrokken worden, willen we de komende tijd, in samenspraak met hen, onderzoeken.

Gemeentehuis

In de afgelopen raadsperiode is het traject over een nieuwe vorm van huisvesting voor de gemeente gestart. Wij zijn blij dat er keuzes gemaakt zijn rondom de huisvesting van Novatec en de buitendiensten. Het is van belang dat in de komende periode dit traject zorgvuldig gedaan wordt.

Als gemeentelijke organisatie willen we dicht bij de inwoner staan, daarom is het van belang om zowel digitaal als telefonisch goed bereikbaar te zijn en informatie te verstrekken. Daarnaast willen waar nodig naar de mensen toegaan, zodat *dichtbij* ook echt *dichtbij* kan zijn. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van aanwezigheid in een buurt- of dorps huis of bij mensen thuis.

De ChristenUnie is van mening, dat het belangrijk is dat we zo spoedig mogelijk over gaan naar één centrale huisvesting voor de gehele gemeente. Dit gemeentehuis moet de plek zijn waar de raad op een goede manier kan vergaderen, moet duurzaam zijn en moet ook de volgende generatie dienen.

Discriminatie en racisme

Elke inwoner van het Westerkwartier heeft recht op een rechtvaardige behandeling, onafhankelijk van gender, afkomst, handicap of andere status. Aandacht voor diversiteit en inclusie is van uitermate groot belang. Discriminatie en racisme doen afbreuk aan die gelijkwaardigheid en vrijheid. Het bestrijden ervan kan niet door de politiek of de gemeente alleen. De hele samenleving speelt hierbij een rol.

- + Van etnisch profileren mag in het Westerkwartier geen sprake zijn.
- + Het meldpunt voor discriminatie zoals in onze gemeente georganiseerd, is goed vindbaar en bereikbaar. En met de signalen over ongelijke behandeling, discriminatie, racisme wordt aantoonbaar wat gedaan.
- + De gemeente besteedt structureel aandacht aan het belang van diversiteit en inclusie, in ieder geval door als lokale overheid met de samenleving in gesprek te gaan.
- + Medewerkers binnen de gemeentelijke organisatie moeten over voldoende kennis en vaardigheden beschikken op het gebied van onbewuste vooroordelen, discriminatie, antisemitisme en racisme. Daarom volgen zij een training die bijdraagt aan intercultureel vakmanschap.
- + De gemeente Westerkwartier heeft een voorbeeldfunctie als het gaat om aandacht voor inclusie en diversiteit. Daarom zorgt de gemeente ook voor intern diversiteitsbeleid.

Privacy

Voor een goede vervulling van de wettelijke taken en verplichtingen heeft de gemeente de beschikking over veel gevoelige persoonsgegevens. Het koppelen van gegevens is nodig om snel de juiste zorg te kunnen leveren. Onduidelijke privacyregels leiden ertoe dat zorgverleners de veilige kant kiezen en daarmee goede hulpverlening in de weg staan.

Voor het vertrouwen in de overheid is het tegelijk van het grootste belang dat zorgvuldig met deze gegevens wordt omgegaan. Inwoners hebben daar recht op, ze moeten daarom goed geïnformeerd zijn over wat er met hun gegevens gebeurt. Alle medewerkers van onze gemeente weten hoe ze met persoonsgegevens om moeten gaan, waarbij de menselijke maat niet uit het oog verloren wordt.

Communicatie

Voor veel mensen wordt de samenleving complex. Veel ouderen, allochtonen en laaggeletterden vinden het vaak ingewikkeld om op tijd de juiste informatie te vinden of om bij de overheid aan te kloppen voor hulp. De ChristenUnie wil dat de gemeente Westerkwartier haar regels zo simpel mogelijk houdt.

- + De gemeente communiceert zo duidelijk en eenvoudig mogelijk met inwoners.
- + De ChristenUnie wil dat berichten over aanvragen en besluiten, zoals vergunningen, (bestemmings)plannen en lokale regelgeving gemakkelijk in te zien zijn.

Het dorp als lokale gemeenschap

De ChristenUnie waardeert dorpen ('kernen') en buurten als lokale gemeenschap en hecht aan het eigene en de vitaliteit van de lokale gemeenschap. Noaberschap is voor het Westerkwartier vanzelfsprekend. Dat moeten we koesteren.

Het Westerkwartier telt veel kleine kernen. Dat vraagt om specifiek kernenbeleid. Binnen de gemeente Westerkwartier hebben we veel actieve verenigingen die bijdragen aan het dorpsleven. Voor een betrokken kernenbeleid wil de ChristenUnie de functie van leefbaarheidsadviseur voortzetten. Dit zijn mensen die met beide benen in de dorpsamenleving staan en een makkelijke toegang hebben tot ambtenaren, raadsleden en wethouders. Zij ondersteunen bij het realiseren van projecten en onderhouden contacten met andere dorpen om het beste naar boven te halen, zodat het wiel niet steeds weer opnieuw hoeft te worden uitgevonden.

De ChristenUnie wil dorpen en wijken eigen verantwoordelijkheid blijven geven, ondersteunt met eigen budgetten. De kracht van het dorp is daarbij uitgangspunt. Verenigingen/coöperaties zoals dorpsbelangen, worden gefaciliteerd om hun rol te kunnen vervullen. Voorwaarde is dat er een duidelijk draagvlak voor de vereniging in de kern moet worden aangetoond. Voor een degelijk kernenbeleid is het noodzakelijk beleidsvrijheid te geven om kleine projecten slagvaardig te kunnen aanpakken.

- + Er is alle ruimte voor inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen (bijv. in coöperaties) op het gebied van duurzaamheid, energie, zorg, lokale economie of wijkbeheer.
- + Raadsleden en wethouders hebben regelmatig contact met inwoners in een dorpshuis of andere centrale plek in het dorp / de wijk, waarbij de wethouders aan een aantal dorpen specifiek gekoppeld zijn.
- + Elk jaar komt het college met voorstellen voor regels die geschrapt, vereenvoudigd of samengevoegd kunnen worden.
- + Dorpen krijgen meer eigen mogelijkheden om keuzes te maken die passen bij de wijk en zo mogelijk ook eigen budgetten.
- + Vroegtijdig open en eerlijk inwoners betrekken bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen.
- + Heldere procesafspraken bij burgerparticipatie.

Samenwerkingsverbanden

De gemeente Westerkwartier voert haar taken en werkzaamheden in principe in eigen beheer uit. Waar bepaalde taken te groot of specifiek zijn, wordt samenwerking gezocht. In beide gevallen moet de kwaliteit van de dienstverlening aan de inwoners voorop staan. Gemeenschappelijke regelingen met andere gemeenten en provincies vragen om een kritische houding. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat de raad zicht en controle houdt op besluiten die binnen gemeenschappelijke regelingen genomen worden.

- + De ChristenUnie steunt initiatieven die kaderstelling en controle rondom samenwerkingsverbanden versterken.
- + De raad maakt afspraken over hoe gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingsverbanden vanuit de raad worden gevoed en gecontroleerd.

De gemeente Westerkwartier is qua oppervlakte één van de grootste gemeenten van Nederland. Dus blijven we aangesloten bij de P10-gemeenten, een landelijk samenwerkingsverband van 29 grote plattelandsgemeenten. De meerwaarde hiervan blijven we kritisch volgen.

1.4 Financiën

Van de gemeente verwachten wij dat zij een betrouwbare, goede rentmeester is van de beschikbare middelen. Het gaat om gemeenschapsgelden, die hetzij via de afdracht van de Rijksoverheid, hetzij via de gemeentelijke belastingen, zoals de Onroerende Zaak Belasting (OZB), door onze inwoners zijn opgebracht.

In de afgelopen jaren is het takenpakket van alle gemeenten flink uitgebreid. Hierbij zijn de financiële risico's toegenomen. De beleidsvrijheid is beperkt en door bezuinigingen van de Rijksoverheid op de uitkering uit het Gemeentefonds ligt er een grote druk op het financieel beleid. Dat betekent dat - naast het uitgangspunt dat gemeenten voldoende geld van het Rijk moeten ontvangen om hun taken goed te kunnen uitvoeren - het Westerkwartier de komende periode uitgaven en inkomsten in evenwicht moet brengen.

Publieke middelen zijn per definitie schaars; er zijn altijd meer wensen dan er geld beschikbaar is. De gemeenteraad moet zorgvuldig de verschillende wensen, noden en belangen kunnen afwegen. Bij bezuinigingen wil de ChristenUnie de posten die te maken hebben met de nood van individuele inwoners, zorg, veiligheid, beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen zo veel mogelijk ontzien. Uiteraard moet er voor mensen met weinig financiële draagkracht, maatwerk mogelijk zijn.

- + De afgelopen periode kenmerkte zich door grote financiële tekorten (o.a. op jeugdzorg). Wij dringen er - zo nodig via de VNG of anderszins bij de Rijksoverheid - op aan om gemeenten een passende vergoeding te geven voor de taken die moeten worden uitgevoerd.
- + De gemeente heeft als doelstelling dat duurzaam en circulair wordt ingekocht. Keuzes en resultaten zijn meetbaar.
- + Misbruik van voorzieningen moet worden voorkomen en als dit wel gebeurt is een actieve aanpak nodig. Tegelijk verlangen we van onze gemeente dat deze naast mensen staat en maatwerk levert.
- + Spaarzaamheid en een behoudende financiële koers zijn leidend, dus geen risicovolle investeringen.
- + De ChristenUnie is kritisch op 'prestigeprojecten', het subsidiëren van organisaties en activiteiten die ook met privaat geld kunnen worden bekostigd en de inhuur van externe projectmanagers, adviesbureaus en dergelijke.
- + Bij gezond financieel beleid horen voldoende reserves om tekorten te kunnen opvangen. Structurele uitgaven moeten uit structurele middelen gedekt worden en dus niet met incidentele meevallers.
- + Zorg voor elkaar en zeker voor mensen in een kwetsbare positie staat voorop bij het maken van financiële en beleidsmatige afwegingen.
- + De dienstverlening van de gemeente (heffingen en leges) is kostendekkend.
- + Bij problemen die de gemeentegrenzen overstijgen moet worden gezocht naar samenwerking en solidariteit binnen de regio om zo mogelijk tot financiële afspraken te komen of een gezamenlijke lobby te organiseren.

Hoofdstuk 2 Leven en welzijn

Waar staat de ChristenUnie voor

Uitgangspunt van de ChristenUnie is dat elk mens waardevol is en dat die waarde niet afhangt van prestaties, gezondheid, seksuele geaardheid, afkomst, leeftijd, gewenstheid of geluk. Ieder mens is het waard om geliefd te zijn. Dit leert Jezus ons als hij zegt: 'Ik heb jullie liefgehad, zoals de Vader mij heeft liefgehad. Blijf in mijn liefde.' (Johannes 15:9). Iedereen verdient het om zich te kunnen ontwikkelen, te participeren, om beschermd te worden en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

Mensen zijn sterk en veerkrachtig en kunnen zelf heel veel. Tijdens de coronacrisis zagen we deze veerkracht in de samenleving heel duidelijk. Buren hielpen elkaar met het doen van boodschappen, er was veel aandacht voor eenzaamheid en daar werden creatieve oplossingen voor bedacht. Een mooi voorbeeld van de participatiesamenleving. Er is kracht in de samenleving. En op die eigen kracht willen we blijven inzetten. Tegelijk moet de gemeente zorgen voor passende ondersteuning en hulp aan mensen, die het niet op eigen kracht redden.

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat we in de gemeente Westerkwartier extra gaan investeren in het inzetten van de eigen kracht van de samenleving, maar ook op preventie en vroegsignalering. Want voorkomen is beter dan genezen.

Als ChristenUnie zijn wij blij dat in de afgelopen periode de functie van Sociale Ombudsfunctionaris in het leven is geroepen. Wij hopen dat er een dag zal aanbreken dat deze functie niet meer nodig zal zijn, maar zolang als het nodig is, willen wij investeren in deze functie.

2.1 Gezondheid

Gezondheid is van invloed op prestaties op school, op het werk en in de maatschappij. Een gezonde leefstijl is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van mensen zelf, maar gaat ook de maatschappij aan. Door te investeren in preventie zorgen we ervoor dat mensen (langer) gezond blijven.

Gezondheid is het uitgangspunt. Wij willen dat jongeren gezond en vrij van verslaving opgroeien.

- + De gemeente Westerkwartier geeft verder richting aan het werken aan positieve gezondheid. Het landelijk Preventieakkoord wordt daarvoor als input gebruikt. Daarbij kijkt de gemeente actief naar goede, evidenced based methodieken en ervaringen bij andere gemeenten.
- + De gemeente is een JOGG gemeente (Jongeren op een Gezond Gewicht) en zet zich ook de komende jaren in voor een gezonde omgeving voor onze jongeren. De gemeente formuleert een concreet gezondheidsbeleid, gebaseerd op data die bij de GGD voorhanden zijn over de gezondheid en ziektelast van de inwoners. In dat beleid worden inwoners, deskundigen in het sociaal domein, huisartsen, maar ook scholen en sportverenigingen betrokken bij de uitvoering.

"Goede zorg vanuit de eerste lijn is uitermate belangrijk. We moeten elkaar daarin versterken, elkaar vinden en eigen professionaliteit en expertise inzetten. Daarvoor moet het contact tussen welzijnsorganisaties, huisartsen, scholen en gemeenten goed zijn. We moeten van elkaar weten wat we doen, om zo preventief te werken, waardoor mensen niet onnodig in de dure tweedelijnszorg komen. Inzetten op zelfredzaamheid, zowel van hulpvragers als van hulpverleners, daar zouden we in gezamenlijkheid naar toe moeten werken." *Chris Trompert, huisarts in Zuidhorn*

2.2 Zorg voor inwoners in kwetsbare situaties

De ChristenUnie is groot voorstander van zorg die dichtbij is georganiseerd. Zorg op een menselijke schaal, bereikbaar en met een menselijk gezicht. In toenemende mate wordt er een beroep gedaan op hulpverlening binnen de kerken. Kerken pakken steeds vaker maatschappelijke taken op. Deze constructieve rol en toegevoegde waarde vragen om wederzijds respect en om versterking van de contacten tussen overheid en kerken (diaconieën).

De gemeente moet vol inzetten op het weghalen van de schotten tussen hulp, zorg en participatie en het voorkomen en verminderen van bureaucratie. De ChristenUnie wil dat er gedacht wordt vanuit de zorgvraag van inwoners.

De inzet van ervaringsdeskundigheid (bij o.a. de GGZ, maatschappelijke zorg, mantelzorg vluchtelingenwerk) draagt bij aan grotere deelname aan de samenleving en heeft daarnaast meerwaarde voor de ervaringsdeskundige zelf.

- + Bij aanvragen van inwoners voor ondersteuning door de gemeente wordt een gesprek gevoerd met de aanvrager, samen met andere gezinsleden, mantelzorgers en/of een onafhankelijke cliëntondersteuner.
- + Gemeente Westerkwartier blijft gebruik maken van de inzet van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid.
- + Integrale afwegingen worden gemaakt in één beschikking voor zowel WMO, jeugdhulp, participatiewet, minimabeleid enz.
- + Als zorg niet via een Zorg-in-natura (ZIN) contract geleverd kan worden dan is een persoonsgebonden budget (pgb) een instrument om toch passende zorg onder regie van de zorgvrager aan te vragen. De ChristenUnie wil het dat pgb-gebruik mogelijk blijft en dat inwoners die mogelijkheid kennen. Zo hebben zorgvragers altijd de mogelijkheid om identiteitsgebonden of andere noodzakelijke zorg in te kopen, als deze niet gecontracteerd is.
- + Er is structureel overleg tussen Platform kerken Westerkwartier (diaconieën) en de gemeente om kerken een volwaardige plaats te geven in de sociale structuur van het dorp.
- + Een eigen bijdrage voor zorg/ondersteuning mag nooit leiden tot zorgmijding.
- + De ChristenUnie wil meer hergebruik en delen van (zorg-)middelen.
- + De gemeente Westerkwartier werkt in overleg met onderwijs, bibliotheken en gebiedsteams aan de aanpak van (digitale) laaggeletterdheid.
- + De rol van een onafhankelijke ombudsfunctie blijft bestaan om te kunnen bemiddelen tussen cliënten en gemeente.

2.3 Mantelzorgers

Dagbesteding en respijtzorg zijn belangrijk om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Daarom zet de ChristenUnie in op respijtzorg, waardering van de mantelzorgers en het proactief benaderen van mensen die, soms zonder dat ze het zelf weten, mantelzorgers zijn geworden.

- + De gemeente Westerkwartier ontwikkelt een ruim aanbod in mantelzorgondersteuning, waaronder een respijtvoorziening.
- + De ChristenUnie wil specifieke ondersteuning voor jonge mantelzorgers. Zeker als zij zorgtaken moeten combineren met school of studie.
- + De gemeente wijst mensen die mantelzorgers zijn of worden actief op ondersteuning;
- + De gemeente zorgt voor goede coördinatie van informele zorg.
- + In het Westerkwartier minimaliseren we regels en drempels bij het aanvragen van een mantelzorgwoning.

2.4 Vrijwilligers

De gemeente Westerkwartier kent vele vrijwilligers en de ChristenUnie is trots op al het werk dat zij verzetten. Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde voor onze samenleving. Daarom wil de ChristenUnie dat de gemeente vrijwilligerswerk faciliteert en niet moeilijker maakt door extra regels of beperkingen. Dit geldt voor het doen van vrijwilligerswerk naast een uitkering, maar ook voor het geven van mantelzorg naast een baan en het activeren van vluchtelingen door middel van vrijwilligerswerk.

2.5 Iedereen telt mee en doet mee

Met het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap is een inclusieve samenleving dichterbij gekomen. Maar de ChristenUnie wil verder. Mensen met een beperking moeten op alle fronten mee kunnen doen. Om die reden wil de ChristenUnie dat de inclusieagenda ge-update wordt voor het Westerkwartier, zodat we nog concretere stappen zetten naar de inclusieve samenleving.

- + De gemeente zorgt dat haar gebouwen en voorzieningen goed toegankelijk zijn voor alle inwoners en ook digitaal moet de gemeente bereikbaar zijn voor mensen met een beperking.
- + De gemeente vernieuwt de inclusieagenda en voert deze actief uit. Het platform Toegankelijk Westerkwartier wordt hier actief bij betrokken.
- + De gemeente zorgt ervoor dat (gemeentelijke) evenementen toegankelijk zijn voor bezoekers met een beperking.
- + De gemeente Westerkwartier zoekt actief naar mogelijkheden om kinderen met een beperking te laten sporten.

2.6 Langer zelfstandig

Steeds meer mensen met een zorgvraag wonen langer thuis. Woningen moeten dus geschikt zijn voor ouderen en mensen met een beperking. De ChristenUnie vindt dat de gemeente Westerkwartier daarin, samen met woningeigenaren en woningcoöperaties, een grote verantwoordelijkheid heeft. Openbare ruimte moet toegankelijk en veilig zijn en uitnodigen tot ontmoeting en activiteiten. Juist dichtbij huis. Daarom wil de ChristenUnie het sluiten en centreren van voorzieningen zoveel mogelijk voorkomen.

- + Woningeigenaren krijgen voorlichting over het levensloopbestendig maken van hun woning.
- + De gemeente blijft de blijverslening aanbieden, zodat particulieren hun woning makkelijker kunnen aanpassen.
- + Er komen afspraken met woningcorporaties om woningen geschikt te maken voor bewoners die zware zorg nodig hebben.
- + Er zijn voldoende aangepaste zorgwoningen, ook voor de groep jongvolwassenen met een psychiatrische achtergrond.
- + De ChristenUnie wil ruimte geven aan woonzorginitiatieven waarbij inwoners elkaar ondersteunen in de verschillende levensfasen, zoals de knarrenhof.

2.7 Ouderen

Ouderen betekenen veel voor onze samenleving. Ze hebben bijgedragen aan het functioneren van de samenleving zoals die nu is. Ouderen verdienen aandacht en steun, juist in deze tijd. Veel ouderen functioneren prima en weten lang hun weg zelfstandig of met zelf georganiseerde hulp of netwerken te vinden. Maar vaak ontstaat door lichamelijke of geestelijke klachten een verminderde mobiliteit. Eenzaamheid wordt zo een steeds groter risico. De ChristenUnie heeft hier oog voor en zet zich in om eenzaamheid te bestrijden.

- ⊕ In overleg met het dorp, diaconieën of verenigingen wordt gekeken hoe voorzieningen met een sociale functie open kunnen blijven. Bijvoorbeeld door zelfbeheer.
- ⊕ Sport en bewegen voor ouderen wordt een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- ⊕ Westerkwartier wordt een dementievriendelijke gemeente door relevante medewerkers, zoals Wmo-consulenten, praktijkondersteuners, maar ook vrijwilligers, een gerichte training 'Samen Dementievriendelijk' aan te bieden, dementie in de samenleving bespreekbaar te maken en de juiste zorg en ondersteuning te bieden aan mensen met dementie en hun mantelzorgers.
- ⊕ De website van de gemeente is 'ouderenproof'. Per dorp is er een actuele sociale kaart, die ook in gedrukte vorm beschikbaar is.
- ⊕ Samen met de bibliotheek wordt een cursus aangeboden om ouderen zo nodig meer digitaalvaardig te maken.

2.8 Verslaving

Mensen zijn te waardevol om zich te verliezen in verslavingen aan alcohol, roken, drugs, seks en/of gokken. De ChristenUnie wil dat preventie in het lokale gezondheidsbeleid een belangrijke plek krijgt. Niet alleen gericht op alcohol en softdrugs, maar ook gameverslaving en het gebruik van synthetische drugs. De opkomst en acceptatie van het gebruik hiervan is zorgelijk. De risico's van het gebruik van pillen als XTC en MDMA zijn groot. Voorlichting op scholen en bij feesten moet vooral gericht zijn op preventie en pas dan op het veilig gebruik en controle ervan. Tot op heden zijn er geen coffeeshops in de gemeente en dat willen we graag zo houden.

2.9 Opvangvoorzieningen

De overheid heeft de verplichting mensen die door wat voor oorzaak dan ook geen dak boven het hoofd hebben, opvang te bieden. Opvang heeft als doel te voorzien in basisbehoeften, mensen tot rust te laten komen en vervolgens te begeleiden naar noodzakelijke hulp en uiteindelijk weer naar zelfstandigheid.

- ⊕ Voor jongeren en gezinnen worden andere, passende oplossingen gevonden.
- ⊕ De gemeente zorgt voor (eventueel tijdelijke) woonvormen voor mensen met een acute woonbehoefte, bijvoorbeeld door scheiding of schulden.

2.10 Zorg voor vluchtelingen

'Om vluchtelingen zo goed en zo snel mogelijk te laten integreren, is het belangrijk dat de informatie duidelijk is. Door informatie in eigen taal te kunnen lezen, maakt het gemakkelijker om de juiste vragen te stellen.'

Hasan Alhamwi (ingenieur en software-developer i.o., zes jaar geleden gevlucht uit Syrië)

De gemeente Westerkwartier heeft een verantwoordelijkheid als het gaat om goede opvang van vluchtelingen. De ChristenUnie vindt de manier waarop we in onze gemeente met vluchtelingen omgaan, een vraagstuk van de hele samenleving. Integratie is geen keuze, maar een morele verplichting. Daarom willen we dat nieuwkomers zo snel mogelijk opgenomen worden in onze samenleving. Dat begint met de taal leren, maar ook dat gaat sneller en beter als nieuwkomers actief deelnemen aan de maatschappij. De ChristenUnie pleit allereerst voor gespreide, kleinschalige opvang van vluchtelingen.

Nieuwkomers moeten zo snel mogelijk deel kunnen nemen aan (vrijwilligers)werk en participeren in verenigingen. Mogelijkheden om actief kennis te maken met en deel te nemen aan de maatschappij helpen nieuwkomers bij hun integratie. Initiatieven vanuit de samenleving, zoals Tafels van Hoop, die hiervoor georganiseerd worden, verdienen aanmoediging en ondersteuning. Belangrijk is tegelijk dat nieuwkomers leren dat de Nederlandse normen en waarden in de gemeente Westerkwartier leidend zijn.

De gemeente moet de taakstelling voor huisvesting van statushouders halen. Dit kan door (tijdelijk) extra huisvesting te realiseren, en door het verbouwen van bijvoorbeeld kantoorpanden tot woningen. Gemeenten en dus ook de gemeente Westerkwartier dienen hier zo nodig actief het gesprek over aan te gaan met het provinciebestuur.

De ChristenUnie vindt dat iedereen recht heeft op onderdak. Dat geldt ook voor uitgeprocedeerde asielzoekers en staatlozen. Zolang de buitenschuldregeling onvoldoende werkt of landen van herkomst onvoldoende meewerken aan terugkeer mogen uitgeprocedeerden daar niet de dupe van zijn.

- ⊕ De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid voor het, verspreid over de dorpen, huisvesten van statushouders.
- ⊕ Activiteiten vanuit de samenleving, zoals maatjes-/buddyprojecten die taal en participatie van nieuwkomers bevorderen, worden omarmd. De gemeente Westerkwartier steunt (financieel) maatjesprojecten, omdat die bijdragen aan de kennismaking met onze waarden, cultuur en taal.
- ⊕ Het gemeentebestuur maakt, in samenspraak met stakeholders, een lokaal beleidsplan voor snelle en efficiënte integratie van nieuwkomers.

Hoofdstuk 3 Onderwijs, Jeugd en Gezin

Waar staat de ChristenUnie voor?

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. De gemeente Westerkwartier moet daarom inzetten op veiligheid voor het gezin, veiligheid op scholen en veilige buurten. De ChristenUnie wil dat kinderen zo dicht mogelijk bij huis onderwijs en zorg kunnen krijgen, óók indien zij extra ondersteuning nodig hebben. Onderwijs en ondersteuning moeten aansluiten bij de cultuur, identiteit en achtergrond van het gezin en moeten gelijke kansen bieden voor iedereen.

3.1 Onderwijs

Voor kinderen en jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het is een plek waar ze zich cognitief en sociaal en maatschappelijk ontwikkelen en waar ze andere kinderen en jongeren ontmoeten.

De ChristenUnie is voor vrijheid van onderwijs. Dit houdt in dat ouders, vanuit hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij de eigen waarden, identiteit en idealen en dat de gemeente de diversiteit van scholen op levensbeschouwelijke en pedagogische gronden respecteert en stimuleert. Scholen mogen op basis hiervan geen leerlingen weigeren.

De scholen in het Westerkwartier zijn onderdeel van de samenleving. De gemeente en het onderwijs delen de maatschappelijke opdracht om kinderen en jongeren zich optimaal te laten ontwikkelen. In het Westerkwartier biedt het onderwijs gelijke kansen voor alle leerlingen, onafhankelijk van het dorp waarin een school staat of van de financiële situatie van ouders.

De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Zij geven uitvoering aan het bieden van inclusief onderwijs aan alle kinderen. Het is daarbij belangrijk dat het onderwijs, preventie en jeugdhulp goed op elkaar afgestemd zijn en dat gezamenlijk datgene georganiseerd wordt wat voor leerlingen nodig is om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.

Kleine scholen zijn vaak scholen die sterk geworteld zijn in hun omgeving. De ChristenUnie heeft zich zowel landelijk als op lokaal niveau ingezet voor kleine scholen. Dat blijft de ChristenUnie in de komende tijd doen.

Als er sprake is van (taal)achterstanden kunnen ouders, eventueel met behulp van bekostiging door de gemeente, inzetten op voorschoolse voorzieningen om zo gelijke kansen te vergroten.

Helaas ontstaan er regelmatig problemen bij de overgang van kinderen en jongeren van de ene naar de andere vorm van onderwijs. Om die reden stimuleert de gemeente samenwerking tussen voor- en vroegschoolse voorzieningen en het onderwijs, de samenwerking tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs en het onderwijs dat daarop volgt. Hierbij wordt de eigenheid en identiteit van scholen gewaardeerd. De ChristenUnie stimuleert een warme overdracht (van leerlingen van het PO naar het VO; niet van dossiers of nummers) zeker waar het gaat om kwetsbare jongeren.

'Wij vinden het heel belangrijk op onze school dat we onze leerlingen niet alleen kennis bijbrengen, maar ook wegwijs maken in de maatschappij. Dat we ze laten kennismaken met allerlei facetten van de maatschappij binnen de veilige omgeving van school. Daarbij valt te denken aan kennismaken met bedrijven en mogelijkheden voor werk onderzoeken. Hiermee staan we als school ook meer middenin de samenleving.'
(Judith Veldhuis, directeur Lauwers College Grijskerk).

3.2 Ondersteuning van kinderen en jongeren

Investeren in gezinnen

Stabiele, sterke en liefdevolle gezinnen vormen de veilige basis voor gelukkige kinderen die zich goed ontwikkelen. De ChristenUnie wil dat stellen met kinderen zo nodig handvatten aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie en aan het ouderschap. Geboortezorg moet niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kind, maar ook op de mentale voorbereiding. Onderzoek laat zien dat voorlichting en begeleiding positief werken tegen stress in de relatie. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben. Daarom wil de ChristenUnie dat de gemeente Westerkwartier ouders ondersteunt door ouderschaps cursussen via consultatiebureaus aan te bieden. De eerste 1.000 dagen van een kind zijn essentieel in diens kansen op een stabiele ontwikkeling. In het Westerkwartier werken we hiermee samen met bijvoorbeeld De Schans en de GGD.

In de huidige cultuur zijn de verwachtingen van relaties hoog en tegelijkertijd is trouw in relaties niet vanzelfsprekend. De afgelopen decennia is het aantal echtscheidingen en verbroken relaties fors toegenomen. Voor kinderen is de echtscheiding van hun ouders vaak bijzonder ingrijpend. Steeds meer raken we hiervan doordrongen, zeker als we de verhalen horen over pijnlijke vechtscheidingen. Inzet op ondersteuning en preventie bij relatieproblemen is nodig omdat daarmee kinderen in hun kwetsbare positie worden beschermd en veel relatieleed voor ouders wordt voorkomen. De ChristenUnie pleit voor meer aandacht in de prenatale voorlichting voor psychosociale aspecten en veranderingen in de relatie als gevolg van het vader- en moederschap.

- + Met professionals uit het veld ontwikkelt de gemeente preventief (v)echtscheidingsbeleid, allereerst gericht op het laagdrempelig en vrijwillig versterken van relaties van alle ouders in onze gemeente, en daarnaast ook op tijdige hulp als een scheiding onvermijdelijk is.
- + Ouderschaps cursussen en informatie over relatieondersteuning moeten laagdrempelig beschikbaar zijn.
- + De ChristenUnie is voorstander van initiatieven waarin ouders andere ouders ondersteunen, bijvoorbeeld via buurtgezinnen of Home-Start.

Effectieve ondersteuning

Door in 2015 de jeugdzorg te decentraliseren heeft het Rijk het vertrouwen uitgesproken in gemeenten dat zij samen met de jeugdzorgaanbieders de jeugdhulp kunnen organiseren. We zijn een eind op weg. Maar om de transformatie echt te laten slagen, zal er verder gekeken worden naar de achtergrond van de problemen van jongeren die bij jeugdhulp in beeld zijn. Een integrale manier van kijken en voldoende middelen vanuit het Rijk zijn hiervoor nodig. De toegang tot de jeugdhulp moet scherp en eenduidig worden georganiseerd, zodat de juiste hulp geboden kan worden.

De ChristenUnie pleit verder voor preventie en vroeg-signalering, want de samenleving is erbij gebaat als op het juiste moment de juiste zorg beschikbaar is. Zo licht of zo zwaar als nodig is.

De ChristenUnie wil daarom in het Westerkwartier de volgende drie punten aanpakken, zodat de kosten in de jeugdzorg beheerst kunnen worden.

- + De scholen in het Westerkwartier hebben gelukkig een pedagogisch klimaat waarin kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Toch is er soms extra hulp nodig, en dan is een goede link tussen jeugd, scholen, jeugdzorg, politie, maatschappelijk werk en gemeente nodig.
- + De praktijkondersteuner, die nu al bij veel huisartsen in dienst is, blijven we inzetten om jeugdigen met lichte psychosociale problematiek ondersteuning te geven en indien nodig de weg te wijzen binnen de zorg.

- + Kinderen hebben fundamenteel recht om op te groeien in een gezin. Soms kan dat niet, dan zoeken we een pleeggezin, zo nodig bieden we maatwerk of kijken we of een gezinshuis een oplossing is.

In het hulpverleningstraject willen we de eigen kracht en de netwerken van gezinnen inzetten en versterken. Jeugdzorg moet beschikbaar zijn voor alle kinderen en ouders die echt ondersteuning nodig hebben. Het spreekt voor zich dat het Rijk daarvoor voldoende adequate middelen beschikbaar stelt!

Om stevig in te zetten op preventie en te voorkomen dat op termijn doorstroming naar duurdere en zwaardere vormen van zorg nodig is, is leerplicht en schoolmaatschappelijk werk nu al in de gemeente Westerkwartier laagdrempelig op de scholen aanwezig. Deze professionals zijn er voor kinderen, ouders, maar ook voor leerkrachten.

- + De ChristenUnie wil extra investeren in pleeggezinnen, gezinshuizen en steungezinnen, om het aantal uithuisplaatsingen en opvang in instellingen terug te dringen en zwaardere hulpverleningstrajecten te voorkomen.
- + Ouders/gezinnen worden actief gewezen op de mogelijkheid om via een PGB identiteitsgebonden of specialistische zorg in te kunnen kopen als de gemeente deze zorg zelf niet heeft ingekocht.
- + De gemeente zorgt, samen met de zorgpartners, voor continuïteit van zorg en ondersteuning als jongeren in de jeugdzorg 18 jaar worden.
- + Multi-probleemgezinnen zijn gebaat bij een integrale aanpak waarin betrokken hulpverleningsinstanties nauw samenwerken en daarbij is de aanpak van één gezin, één plan, één regisseur belangrijk.
- + Inkoop van jeugdhulp gebeurt op basis van prijs en effectiviteit, vanuit onze visie.
- + Jongeren die mantelzorger zijn, worden optimaal ondersteund vanuit de Wmo, zodat zij gewoon naar school kunnen gaan en vrije tijd hebben.
- + Het project 'Supermama', voor moeders met jonge kinderen, blijft ingezet worden om moeders te helpen met het groeien in zelfvertrouwen, opvoedingsvragen en op financieel gebied.
- + De gemeente ondersteunt de werving van pleegouders en zorgt voor voldoende deskundige ondersteuning, zodat kinderen, als dat wenselijk is, opgevangen kunnen worden in hun eigen omgeving en pleegouders het volhouden.
- + De ChristenUnie pleit voor voorlichting over Digi-veiligheid op scholen en aan ouders, zodat kinderen bewust, veilig en verantwoord leren omgaan met internet en sociale media.
- + Wij willen aandacht voor de psychische gezondheid bij kinderen en ouders, extra inzet op het voorkomen van depressies en suïcide onder jongeren.
- + De ChristenUnie zet zich in voor een aanpak kindermishandeling, waarin aandacht is voor preventie en voor het versterken van de interactie tussen kind, verloskunde, onderwijs, gebiedsteam en Veilig Thuis.

Hoofdstuk 4 Wonen en ruimte

Waar staat de ChristenUnie voor?

Ieder mens heeft ruimte nodig. Ruimte die geschikt is om te wonen en te werken. Maar ook ruimte om te recreëren en te reizen. Hoe we met die ruimte omgaan, heeft directe gevolgen voor ons en onze kinderen en voor de natuur. Doordat ruimte beperkt is, moeten we bewuste keuzes maken, waarbij we rekening houden met de bescherming van het natuurlijke evenwicht van Gods schepping. Duurzaam ruimtegebruik is daarom het uitgangspunt, waarbij we rekening houden met betaalbaar, duurzaam en fijn wonen voor iedereen.

4.1 Wonen

Een goed en betaalbaar huis in een prettige omgeving, dat is voor ons allemaal belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is helaas niet vanzelfsprekend. Er zijn lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen en de behoefte aan betaalbare huurwoningen in de vrije sector is groot. Het door de gemeente Westerkwartier opgestelde woonbeleid moet tot uitvoering worden gebracht, zodat starters een steuntje in de rug krijgen, er voldoende passende huurwoningen zijn en er ruimte is voor particuliere (nieuw)bouw.

Keuzes die we nu maken, hebben gevolgen voor de leefomgeving van toekomstige generaties. De gemeente heeft hierin een belangrijke regierol. Ecologische, economische en demografische ontwikkelingen (krimp en/of groei) maken het mogelijk en noodzakelijk dat er een omslag komt: van sloop en nieuwbouw naar hergebruik, van bebouwen van de open ruimte naar hergebruik en herstructurering van al bebouwd gebied. Ruimtelijke ordening is bij uitstek het onderwerp waar inwoners bij betrokken moeten worden, want het gaat tenslotte over de kwaliteit van de eigen leefomgeving.

Beschikbare woningen

- + De aankomende collegeperiode wordt werk gemaakt van de uitvoering van de woonvisie. Daarnaast wordt er gewerkt aan verlenging van de woonvisie.
- + Als richtlijn voor het beschikbaar maken van bouwgrond wordt gebruik gemaakt van de ladder duurzame verstedelijking. Dit betekent dat eerst wordt gekeken naar bouw binnen de bebouwde kom, voordat de blik wordt gericht op natuur of landbouwgrond.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente Westerkwartier een verhuurvergunning invoert. Hierdoor worden huurders en particuliere kopers beter beschermd.
- + In de afgelopen jaren zijn er flink wat woningen gerealiseerd. De komende periode moeten we de vinger aan de pols houden om nog meer nieuwe woningen en plannen gerealiseerd te krijgen.

Duurzame woningen en gebouwen

Verduurzaming van de woningvoorraad is een immense opgave en vooral ook een zaak van lange adem. Bij de energietransitie is isolatie van woningen van groot belang. Deze transitie raakt alle terreinen van onze economie en samenleving, niet in het minst de gebouwde omgeving.

- + De duurzaamheidslening is in het Westerkwartier beschikbaar en de gemeente zet zich ervoor in dat te blijven doen, tegen aantrekkelijke voorwaarden.
- + De gemeente Westerkwartier zet stevig in op duurzaamheidsbeleid, waarin onze inwoners ondersteund worden in keuzes rondom energiebesparing, verbruik en opwekking. Daarnaast betreft het ondersteuning in keuzes om levensloopbestendigheid van woningen.
- + De gemeente Westerkwartier zet in op duurzaamheidssubsidies voor hen die wel willen verduurzamen, maar hier niet de financiële middelen voor hebben.

- + Dorpen met slecht geïsoleerde huizen en bewoners met lage inkomens moeten niet achteraan, maar vooraan staan bij de energietransitie. Waar aardgas geleidelijk wordt vervangen door duurzame warmte, wordt ook geïnvesteerd in isolatie, zodat de energierekening echt omlaag gaat. Daardoor blijven de woonlasten bij verduurzaming gelijk (woonlastenneutraal) en worden woningen ook nog eens comfortabeler.
- + Bij nieuwbouw gaat het niet alleen om energiebesparing en gasvrij bouwen, maar ook om klimaatbestendigheid (zogenaamde klimaatadaptie), zowel voor wat betreft de omgang met water - waaronder het afkoppelen van hemelwater en afvalwater - als het voorkomen van hittestress.
- + In de bestaande bouw wordt jaarlijks een ambitieus, maar realistisch aantal woningen voorzien van een duurzame warmteoplossing. Dit gebeurt in een wijkgerichte aanpak.

Ouderen en jongeren

De ChristenUnie wil dat de gemeente Westerkwartier de komende periode fors gaat inzetten op (aangepaste) woningen en gemeenschappelijke woonvormen voor onze ouderen. Collectieve woonvormen, zoals het Knarrenhof, zijn belangrijk omdat ze zorgen voor onderling contact, gezelschap en burenhulp. Ook bevordert het realiseren van voldoende woningen voor ouderen de doorstroom op de woningmarkt. Hierbij zijn levensloopbestendige woningen een belangrijk aandachtspunt.

Daarnaast willen wij dat starters zich ook in het Westerkwartier kunnen vestigen, in zowel koopwoningen als sociale huurwoningen. Wonen is voor woningeigenaren die al decennia een huis bezitten meestal goed betaalbaar, voor jongeren en huurders in de vrije sector is betaalbaar wonen in onze gemeente een heel ander verhaal. Daarom willen wij jongeren kansen bieden om zich hier te kunnen vestigen.

Woningcorporaties

De ChristenUnie wil dat de gemeente Westerkwartier woningcorporaties de ruimte geeft om innovatief, vraaggericht en toekomstbestendig te kunnen bouwen, maar vraagt daarbij wel duidelijke kaders via een gemeentelijke woonvisie.

Woningcorporaties dragen zorg voor voldoende sociale huurwoningen. Woningcorporaties hebben een blijvende taak ten aanzien van de leefbaarheid, op het niveau van de buurt en de wijk. Daarbij organiseren corporaties het leefbaarheidsbeleid, niet alleen voor maar vooral mét de bewoners in de kernen van het Westerkwartier.

- + Naast betaalbare koopwoningen, zijn er vooral meer sociale en (lage) middeldure huurwoningen nodig.
- + De gemeente zorgt - samen met de wooncorporaties - dat er voldoende sociale huurwoningen beschikbaar zijn voor speciale doelgroepen.
- + De gemeente Westerkwartier stelt met de woningcorporaties doelen op, gericht op het verbeteren van de energiehuishouding van woningen.
- + De gemeente besteedt in de prestatieafspraken met de woningcorporaties aandacht aan goed inzicht in en beschikbaarheid van voldoende sociale huurwoningen, duurzaamheid en de leefbaarheid in dorpen of wijken.

4.2 Ruimte

Een belangrijk deel van ons leven maken we gebruik van gemeentelijke voorzieningen. De straatverlichting werkt, de straat ligt er netjes bij, er zijn bosjes en grasvelden. Met dit dagelijks werk draagt de gemeente bij aan ons geluk.

Ook het Westerkwartier moet zich voorbereiden op klimaatverandering. Er komen meer hoosbuien en meer hittegolven. Juist bij de inrichting van de openbare ruimte moet je daar nu keuzes in maken.

Ook voor ons gevoel van veiligheid, de vrijheid om anderen te ontmoeten en contacten te leggen is een goede, sociaal veilige, openbare ruimte van levensbelang.

De ChristenUnie denkt dan ook aan groepen die minder makkelijk hun weg vinden, zoals mensen met een rollator, blindenstok of kinderwagen.

- + In het Westerkwartier is er voldoende ruimte voor kinderen om te spelen, in speeltuinen, maar ook in bosjes om hutten te kunnen bouwen en in bomen te klimmen.
- + De openbare ruimte daagt uit tot spelen en bewegen, ook voor volwassenen.
- + De gemeente geeft ruimte aan inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden.
- + Bij (her)inrichting van openbare ruimte moet altijd een zogenaamde watertoets worden uitgevoerd: waterbestendige / watervasthoudende inrichting van de leefomgeving.
- + Open landschappen mogen niet steeds kleiner worden. Verrommeling, versnippering en opdringerige zichtlocaties langs wegen willen we tegengaan.

Omgevingswet

Per 1 juli 2022 komt een nieuwe wet: de Omgevingswet. Doel van deze wet is het eenvoudiger maken van regels en meer ruimte bieden voor participatie. De nieuwe wet moet bestaande wetten vervangen en zorgen voor een integrale én gebiedsgerichte benadering. De overgang naar de Omgevingswet is een enorme operatie die niet alleen het ruimtelijke domein aangaat, maar ook het sociale- en gezondheidsdomein.

- + De ChristenUnie wil dat onze inwoners weten wat van hen verwacht wordt. Een heldere participatieverordening is nodig. Daarin wordt beschreven hoe de participatie van burgers vormgegeven moet worden.
- + Belangrijk is ook een goed werkend DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet), waarbij goede ondersteuning wordt geboden voor burgers die niet zo digitaal vaardig zijn.
- + Bij de uitvoering van de Omgevingswet werkt de gemeente Westerkwartier nauw samen met de Provincie en de Waterschappen.

Groene Schoolpleinen

We stimuleren vergroening van schoolpleinen. Vergroening is niet alleen leuker en mooier voor kinderen, maar het helpt hen om meer te bewegen, zich beter te concentreren en meer uitdaging te vinden in natuur en speelomgeving. Daarnaast draagt een groen schoolplein bij aan verminderen van wateroverlast, hittestress en is het goed voor de biodiversiteit.

Natuur

De ChristenUnie zet zich in voor het behoud van het landschap, de plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en de biodiversiteit. Natuur is kwetsbaar en kan niet voor zichzelf spreken. Er zijn dus regels nodig om de natuur te beschermen. De gemeente moet bijdragen aan behoud, verbetering en een harmonieuze ontwikkeling van de leefomgeving.

- + Bij de inrichting van de openbare ruimte in het Westerkwartier wordt rekening gehouden met (historische) landschappelijke elementen.
- + Geen bezuiniging op natuur- en milieueducatie.
- + De ChristenUnie pleit voor een revolverend landschapsfonds: Een landschapsfonds waaruit geleend kan worden om de ontwikkeling van landschapsplannen financieel te ondersteunen.

Afstemming over kwetsbare natuur bij Regionale Energie Strategie (RES)

Ruimtelijke principes en afwegingskaders voor natuur en landschap zijn voor de meeste RES'en nog onvoldoende uitgewerkt. De ChristenUnie pleit voor een goede balans tussen het belang van duurzame energieopwekking en het belang van landschappelijke waarde.

Verkeerde keuzes kunnen zeer negatieve en langdurige consequenties voor natuur en landschap hebben.

- + De gemeente Westerkwartier betreft actief de organisaties en bewoners uit de omgeving bij het uitwerken van de plannen. Anders komen we bij de uitvoering in de problemen, raken we achter in het halen van onze doelen en delft de natuur verder het onderspit.
- + Voor het halen van ambities, voortvloeiend uit de RES, wordt gekozen voor de beste landschappelijke oplossing, niet voor de makkelijkste. Gebruik van (landbouw)grond met zonneparken mag niet zolang betere alternatieven nog overeind staan. Daarom willen wij de zonneladder toepassen.

Begraafplaatsen

In de gemeente Westerkwartier zijn 27 begraafplaatsen. Wij vinden het belangrijk dat ze goed worden onderhouden. Veel mensen hebben een wens om op een bepaalde begraafplaats begraven te worden, om uiteenlopende redenen. Wij willen dat de gemeente daar zoveel mogelijk aan tegemoet komt.

- + De tarieven van begraven willen wij op het huidige niveau houden en hoeven niet kostendekkend te zijn.
- + Er moeten zorgvrije graven beschikbaar zijn op de begraafplaatsen.
- + De gemeente werkt actief mee aan initiatieven voor natuurbegraafplaatsen.
- + Het moet mogelijk blijven om op een gewenste begraafplaats begraven te kunnen worden.

Hoofdstuk 5 Meedoen

Waar staat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie gelooft dat er voor ieder mens een plek is op de arbeidsmarkt. Werk is de plek waar talenten en verantwoordelijkheid goed tot hun recht komen. Het hebben van werk geeft daarnaast zin en structuur aan je leven en werk draagt aantoonbaar bij aan je gezondheid en geluk. Bovendien is betaald werk de beste remedie tegen armoede en schulden.

Veel mensen hebben de afgelopen periode een beroep moeten doen op de steunmaatregelen van het Rijk. Mensen met een eigen zaak of ZZP'ers. Het is belangrijk dat zij hun beroep weer op kunnen pakken en uit hun bedrijf weer een inkomen kunnen halen.

Het is goed dat we veel regelingen hebben om deel te blijven nemen aan de samenleving en om een fatsoenlijk inkomen te hebben. Er zijn daarnaast te veel mensen die ondanks een baan dichtbij of onder de armoedegrens leven. Ook het langdurig gebruik maken van regelingen maakt dat mensen steeds verder wegzakken in structurele armoede. Dit willen we niet laten gebeuren. De ChristenUnie vindt dat niemand in het Westerkwartier aan zijn of haar lot mag worden overgelaten. Dit vraagt niet alleen om een goede manier van omgaan met de sociale zekerheid, maar vooral om het scheppen van randvoorwaarden waarbinnen mensen zelf aan perspectief kunnen werken.

- + De ChristenUnie zet zich in voor een bijstandsbeleid vanuit vertrouwen en de menselijke maat waar mensen een fatsoenlijk inkomen hebben en zelf regie houden over hun leven. De gemeente is hierbij een betrouwbare partner die kijkt naar mogelijkheden en die regels niet leidend laat zijn.
- + Solidariteit komt van twee kanten. Dit betekent dat er rechten zijn maar ook plichten. De gemeente staat daarin dicht bij haar inwoners en helpt bij het herstellen van een fout. We bestempelen mensen niet zomaar als fraudeur. Wanneer mensen bewust misbruik maken van regelingen, fraude plegen of niet willen werken, stellen we duidelijk een grens en is er geen recht meer op uitkering.

5.1 Meedoen op de arbeidsmarkt

'Als wethouder Werk en Inkomen vind ik het belangrijk dat iedereen kan meedoen in onze samenleving. Het liefst zelfstandig in een betaalde baan, maar als dat niet lukt met ondersteuning vanuit de werkgever of ons sociaal Werkbedrijf Novatec. Maar ook vrijwilligerswerk geeft zin aan het leven van onze inwoners, daarom stimuleren we iedereen om mee te doen en iets te betekenen voor hun omgeving, sportclub, kerk of ander goed doel.' *Bert Nederveen, wethouder ChristenUnie, raadsperiode 2019 – 2022*

De (regionale) arbeidsmarkt is constant aan het veranderen. Naast vaste contracten bij bedrijven, beginnen steeds meer mensen voor zichzelf als ZZP'er. Binnen bijvoorbeeld de zorg, logistiek, en de bouw volgen de technologische ontwikkelingen elkaar snel op. Nieuwe beroepen komen op en mensen die al lang in een bedrijf werken, zullen vaker moeten worden bij- of omgeschoold. Voor de een is dat vanzelfsprekend, voor de andere persoon is dat lastig. Westerkwartier is aangesloten bij samenwerkingsverband Werk In Zicht (WIZ), de arbeidsmarktregio, waar gemeenten in gezamenlijkheid inclusief ondernemen stimuleren.

- + De gemeente stimuleert het bedrijfsleven om zich samen met het (beroeps)onderwijs actief in te zetten voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt, op zowel de korte en middellange termijn.
- + De gemeente Westerkwartier stimuleert vestigingsbeleid voor bedrijven waarvan de werkgelegenheid aansluit bij de plaatselijke behoefte/scholing.

De ChristenUnie ziet graag dat overheid, onderwijs en ondernemers samen optrekken om mensen aangehaakt te houden in deze ontwikkelingen.

De ChristenUnie vindt het belangrijk te benadrukken dat mensen meer zijn dan alleen hun verdienvermogen. Vrijwilligerswerk of op een andere manier participeren in de samenleving kan, zeker voor het welbevinden van iemand, heel waardevol zijn.

Met de Participatiewet is de rol van ons sociaal werkbedrijf Novatec veranderd. Het is belangrijk om Novatec te gebruiken voor nieuwe doelgroepen vanuit de Participatiewet. Dit vraagt om zorgvuldigheid omdat de expertise niet verloren mag gaan. Tegelijk is de gemeente Westerkwartier verplicht beschut werk te bieden. De ChristenUnie is voor een coöperatieve samenwerking tussen Novatec en (lokale) werkgevers.

- + De ChristenUnie wil ruimte creëren voor innovatieve ideeën of experimenten op het gebied van werk, zoals de basisbaan.
- + De gemeente neemt, in samenwerking met het bedrijfsleven, verantwoordelijkheid voor voldoende participatiebanen. In het Westerkwartier creëren wij voldoende werkervaringsplekken en participatiebanen voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- + De ChristenUnie wil dat re-integratie maatwerk is. Ieder persoon heeft een specifieke aanpak nodig waarbij aandacht wordt geschonken aan de persoonlijke situatie en behoeftes.
- + In het Westerkwartier komt er maximale ruimte voor alternatieve re-integratietrajecten en vormen van regelarme bijstand.
- + De gemeente zorgt ervoor dat er een goed vindbare plek is waar jongeren, werkzoekenden, mensen met een beperking, nieuwkomers en werkgevers tot een optimale match kunnen komen.

Nieuwkomers en arbeidsmigranten

'Laat vluchtelingen zo snel mogelijk, zo intensief mogelijk meedoen in de samenleving, op hun eigen niveau. Houdt daarbij rekening met de vaardigheden en kennis die de vluchteling al in eigen land opgedaan heeft, dat geeft meer motivatie en maakt dat vluchtelingen sneller zullen leren wat hun plek in de nieuwe samenleving is.'

Muna Ismael (wiskunde-docent: vijf jaar geleden gevlucht uit Syrië)

Voor nieuwkomers is het voor een goede integratie van belang dat zij snel aan de slag kunnen. Ook voor hen geldt: hoe eerder, hoe beter. Dit is ook de intentie van de nieuwe inburgeringswet waarbij inburgering en participatie hand in hand gaan.

- + Vluchtelingen wordt maatwerk geboden om een opleiding te volgen, een leerwerktraject te doen of stage te lopen. Binnen de nieuwe inburgeringswet zijn hiervoor voldoende mogelijkheden.
- + De gemeente Westerkwartier zorgt dat er een goede verbinding is tussen de nieuwe inburgeringswet en de ondersteuning bij en bemiddeling naar werk.

5.2 Armoede en preventie

“Stop niet onder stoelen of banken dat je vanuit je christenzijn politiek bedrijft! Heb daarin oog voor de mensen. Zet ervaringsdeskundigen in én leer van hen! Zorg voor maatwerk. En maak het als gemeente niet ingewikkeld. Heb een duidelijk verhaal, waarbij iedere ambtenaar hetzelfde verhaal heeft.”

Citaat van een inwoner van de gemeente Westerkwartier

Ook in het Westerkwartier groeien kinderen in armoede op. Veelzeggend is dat 60 procent van deze kinderen, werkende ouders heeft. De ChristenUnie wil armoede bestrijden. Armoede leidt vaak tot sociale problemen, slechtere schoolprestaties en armoede levert veel stress op. Omdat voorkomen nog altijd beter is dan genezen, moet maximaal worden ingezet op preventie en vroegsignalering. Gezinnen met kinderen verdienen hierbij extra aandacht. Wij willen de vicieuze cirkel van achterstand, waarbij armoede van generatie op generatie over gaat, doorbreken. In de afgelopen raadsperiode hebben we gerealiseerd dat huishoudens met kinderen gebruik kunnen maken van de minima-regelingen als zij een inkomen hebben tot 130 procent van het wettelijk sociaal minimum.

Armoederegelingen zijn bedoeld om mensen en gezinnen te helpen. De ChristenUnie wil dat gezinnen optimaal gebruik maken van de regelingen. Dit is onderdeel van één gezin, één plan en één regisseur. Deze regisseur zorgt ervoor dat op alle fronten wordt meegedacht: werk en opleiding, maar ook goed in je vel zitten (psychische en fysieke gezondheid) zijn belangrijke factoren. Om geldstress te voorkomen wil de ChristenUnie dat de gemeente voor schulden een gezinsaanpak hanteert. De regisseur bewaakt deze gezinsaanpak. Door middel van de Potjeswijzer (een online platform in het Westerkwartier) zijn regelingen inzichtelijker en kan snel en eenvoudig hulp gevraagd worden als dat nodig is.

- + Met Kickstart Westerkwartier wordt op een actieve manier ingezet op gelijke kansen voor alle kinderen in het Westerkwartier.
- + De gemeente spreekt met woningcorporaties en energieleveranciers af dat zij betalingsachterstanden tijdig melden en er pas tot (dreigen met) afsluiting of huisuitzetting wordt overgegaan nadat eerst actief hulp is aangeboden. Gezinnen met kinderen worden nooit uit huis geplaatst.
- + Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid kosten geld en tijd. De gemeente zorgt dat ook de minima in het Westerkwartier mee kunnen doen en profiteren van een lagere energierekening. Hierbij is actief aandacht voor energiearmoede, helemaal nu de energieprijzen zijn gestegen.
- + De gemeente Westerkwartier kijkt ook kritisch naar het eigen gedrag als schuldeiser.
- + De toegang tot preventief budgetbeheer voor kwetsbare groepen is zo laagdrempelig mogelijk.
- + Speciale aandacht is er voor jongeren. Het leren omgaan met geld maakt onderdeel uit van het preventieve programma van de gemeente.
- + Onder andere scholen en sportverenigingen wordt gevraagd alert te zijn op signalen van armoede bij kinderen en deze te melden bij het (sociaal) gebiedsteam.

Schulden

Om te voorkomen dat voor zowel mensen zelf, als ook voor schuldeisers en de samenleving de gevolgen van schulden zich in rap tempo opstapelen, vindt de ChristenUnie dat de gemeente snelle en toegankelijke schuldhelpverlening moet bieden. De gemeente Westerkwartier vermijdt ingewikkelde bureaucratie en werkt integraal samen met verschillende organisaties, zoals de GKB Assen, Humanitas en welzijnsorganisatie De Schans.

Het hebben van schulden levert veel stress op en leidt vaak tot geestelijke en lichamelijke klachten. De aanpak van schulden heeft daarom prioriteit. In de situatie waarbij mensen wel willen betalen, maar niet kunnen betalen, willen we dat de gemeente Westerkwartier sociaal gaat incasseren. Bij het ontstaan van betalingsachterstanden kijkt de gemeente naar de situatie van de persoon. Maatwerk dus.

We gaan altijd uit van vertrouwen en de gemeente moet hulp bieden bij het herstellen van een fout of bij het organiseren van een betalingsregeling. Dit geldt voor alle gemeentelijke afdelingen. En hoewel wij het liefst een samenleving zouden zien waarin voedselbanken niet nodig zijn, zijn wij dankbaar voor het kostbare werk dat zij doen. Ook zij mogen op gemeentelijke steun rekenen, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een locatie of vervoersmiddel.

- + Voor de ChristenUnie is het uitgangspunt: één schuldenaar, één regisseur.
- + Na aanmelding moet iemand binnen twee weken bij de schuldhulpverlening terecht kunnen. De ChristenUnie zet in op kortere schuldhulptrajecten met goede begeleiding, zodat mensen sneller beginnen met een schone lei.
- + In het Westerkwartier werken we met incassobureaus en deurwaarders die aangesloten zijn bij het landelijk keurmerk met betrekking tot sociaal incasseren.
- + In het Westerkwartier maken we een plan waarbij werkgevers die te maken hebben met werknemers in schulden, in samenwerking met de gemeente hun werknemer kunnen ondersteunen.
- + De gemeente maakt ook werk van de ondersteuning van ondernemers en ZZP-ers met schulden, door ook voor hen schuldhulp te realiseren en ruimhartige BBZ-kredieten aan te bieden.
- + We ondersteunen vrijwilligersorganisaties zoals Humanitas en Schuldhulpmaatje, zodat zij laagdrempelig hulp kunnen bieden op het gebied van de financiële administratie.
- + De gemeente Westerkwartier zet in op het aanbieden van saneringskredieten aan mensen met problematische schulden. Daarmee worden schulden afgekocht en blijft er nog maar één schuldeiser over. Zo creëren we rust en perspectief. We benutten het landelijke Waarborgfonds als waarborg voor de saneringskredieten.
- + De wachttijden voor schuldhulp worden zoveel mogelijk benut. Bijvoorbeeld door actief samen te werken met partners als Schuldhulpmaatje, maatschappelijk werk, de Voedselbank of de diaconie.
- + De gemeente maakt als regisseur concrete afspraken met onze partners, zoals De Schans, Schuldhulpmaatje, Humanitas, de Voedselbank, het Platform Kerken Westerkwartier en andere organisaties om de hulp te stroomlijnen en biedt daarin ondersteuning aan.
- + Bij dakloosheid door huurschuld werken we aan een gezamenlijke oplossing met woningcorporaties. In de gemeente Westerkwartier worden gezinnen met kinderen niet uit hun woning gezet. Corporaties mogen zich niet als preferente schuldeiser opstellen.
- + De ChristenUnie wil graag dat mensen met relatief kleine schulden (€2.000,- tot €7.500,-) gemakkelijk geld kunnen lenen bij de gemeente om er snel weer bovenop te komen.

Hoofdstuk 6 Kunst, cultuur en sport

6.1 Kunst en cultuur

Waar staat de ChristenUnie voor?

Kunst, cultuur en creativiteit verrijken het leven en de samenleving. Zingeving en kunst gaan hand in hand. Kunst bepaalt ons bij de manier waarop wij als mensen het beeld zijn van God als creatieve Schepper. Kunst is voor en van iedereen, het biedt troost, het leert ons naar binnen te kijken. Kunst raakt.

"Als mensen met cultuur, met muziek, theater of dans in aanraking komen, dan gebeurt er iets. Kunst en cultuur verrijken in denken en in taal. Het verbindt! Ook in het Westerkwartier worden er op dat gebied zoveel mooie dingen gedaan, onze gemeente kent bijvoorbeeld heel veel fanfares en korpsen, waaronder een paar die in binnen- en buitenland bekend zijn. Daar mogen we trots op zijn!" *Mark de Haan (oud-wethouder Grootegast en oud-raadslid gemeente Westerkwartier)*

In onze culturele instellingen werken professionals en amateurs samen aan het mooier maken van de Westerkwartierse samenleving. Kunst en cultuur zijn eerst en vooral van en voor de samenleving. De overheid vervult een belangrijke rol als subsidieverstrekker, opdrachtgever en hoeder van ons culturele klimaat en erfgoed. Het is belangrijk dat er een toegankelijk aanbod van kunst en cultuur is, met name voor jongeren. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat kinderen zich leren uitdrukken in muziek, dans en creativiteit. Dat draagt bij aan hun individuele ontwikkeling en daarmee indirect aan een krachtige en creatieve samenleving.

Cultuur dichtbij

De ChristenUnie is voor cultuur in de breedte; bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. We koesteren onze eigen lokale geschiedenis.

- + Kinderen uit gezinnen in armoede in de gemeente Westerkwartier kunnen korting krijgen of gratis deelnemen. Dit wordt ook meegenomen in subsidievoorwaarden voor culturele instellingen.
- + De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en culturele voorzieningen.

Bibliotheek en overige culturele voorzieningen

Voor veel inwoners van het Westerkwartier is de bibliotheek de toegang tot boeken, informatie, een cursus en ontmoeting. Ook is de bibliotheek belangrijk als aanvulling op het leesonderwijs voor kinderen, laaggeletterden en nieuwkomers. Daarnaast speelt het een belangrijke rol bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid.

Bibliotheekvoorzieningen staan meer en meer onder druk, mede door bezuinigingen. Multifunctioneel, innovatief en duurzaam denken is de oplossing. Huisvestingskosten kunnen naar beneden door een bibliotheek in een ander gemeentelijk gebouw te huisvesten (bijvoorbeeld een buurthuis, een museum, muziekschool of integraal kindcentrum). Er kunnen ook creatieve, alternatieve haal- en brengsystemen worden ontwikkeld ter versterking of vervanging van het huidige bibliotheekwerk.

- + De ChristenUnie wil de exploitaties van culturele accommodaties in het Westerkwartier gunstig beïnvloeden door in te zetten op lagere energielasten.

Monumenten en (kerkelijk) erfgoed

Erfgoed en monumenten zijn beeldbepalende elementen in steden, dorpen en wijken. Het zijn bakens in een veranderende wereld en brengen herinneringen met zich mee. Het plaatst ons als wereldbewoner in een tijdlijn met allen die voor ons leefden. Goed onderhoud en beheer van erfgoed en monumenten vinden we belangrijk en we kijken daarbij ook naar nieuwe, liefst maatschappelijke, invullingen van oude gebouwen.

Kerken zijn als religieus erfgoed beeldbepalend en drager van onze culturele identiteit. Kerken bieden een plek voor erediensten en bezinning. Veel kerkgebouwen verliezen de komende jaren hun functie en daardoor dreigt leegstand en achterstallig onderhoud. Niet alle kerken kunnen behouden worden, maar er liggen wel kansen in een waardige alternatieve bestemming.

- ⊕ De gemeente Westerkwartier geeft verdere invulling aan de kerkvisie, met als doel zoveel mogelijk karakteristieke kerkgebouwen in stand te houden, maar ook om kansen voor herbestemming niet te missen en samen met de provincie en/of Stichting Groninger Kerken op tijd in te zetten op behoud van het religieus erfgoed.

Musea

Cultuur legt de verbinding tussen verleden, heden en toekomst. Het bewaren en beschermen van objecten, gebouwen, monumenten, documenten en gegevens uit de al dan niet lange geschiedenis vraagt zorgvuldigheid. Musea hebben een cultuurhistorisch belang. Enerzijds om te bewaren en te beheren, anderzijds om door te geven en te leren. Het biedt ook kansen om mensen te (re)activeren. Voor het financieel ondersteunen van onze musea en het archief zoekt de gemeente samenwerking in de regio en bij derde (particuliere) partijen.

6.2 Sport

Bij sporten staat plezier voorop. Sport kan veel levensvreugde brengen en brengt mensen samen. Die saamhorigheid breidt zich ook uit tot buiten de sportieve activiteiten. Daarom kiest de ChristenUnie voor een toegankelijke sportwereld waarin iedereen kan meedoen. We stimuleren de breedtesport in het Westerkwartier. Jong, oud, mindervalide, arm, getalenteerd of gewoon gezellig met elkaar; voor iedereen moet sport beschikbaar zijn.

Waar staat de ChristenUnie voor?

Sport brengt mensen in beweging. Sport stimuleert lichaam en geest tot optimale prestaties en bevordert een gezonde en vitale samenleving. Daarom is het nodig om ook voor de toekomst voldoende sportfaciliteiten te hebben; van openbare beweegplekken tot sportparken en sportaccommodaties. De ChristenUnie zet zich in voor een toegankelijke sportwereld. Iedereen is welkom! Sport brengt ook mensen samen. Het is goed voor kinderen dat ze leren dat bewegen leuk is, dat ze leren om doelen te stellen en samen te werken in een team. Daarom willen we dat sport toegankelijk is voor iedereen, in het bijzonder voor de jeugd, zonder fysieke drempels. Het is van groot belang dat alle kinderen kunnen sporten en leren zwemmen. Ook de kinderen uit een gezin met een kleinere portemonnee.

- ⊕ De gemeente Westerkwartier ziet erop toe dat iedereen die er recht op heeft, het Jeugdportfonds weet te vinden.

Sport dichtbij

Het stimuleren van minima, ouderen, mensen met een beperking en mensen die nog niet sporten om meer te gaan bewegen staat hoog in het vaandel bij de ChristenUnie. De ChristenUnie pleit voor open sportclubs met een sterke verbinding tussen het sociale en het gezondheidsdomein.

Maar in de gemeente Westerkwartier nodigen ook de verschillende fiets-, vaar-, wandel- en hardlooproutes en veilige 'ommetjes' uit tot bewegen en meedoen.

- ⊕ Bij het plannen en bouwen van nieuwe wijken en infrastructurele projecten moet er aandacht zijn voor openbare beweegplekken en -routes in de openbare ruimte. Naast kinderspeeltoestellen wordt er ook gekeken naar mogelijkheden voor openbare fitnessapparaten.
- ⊕ Een gezonde leefstijl met voldoende beweging draagt ook voor ouderen bij aan zelfredzaamheid en sociaal contact. Voor alle ouderen in onze gemeente ontwikkelt de gemeente laagdrempelige sport- en beweegprojecten.
- ⊕ We vinden de inzet van buurtsportcoaches van groot belang en willen dat dit in de gemeente voortgezet wordt.
- ⊕ Met het Sportakkoord Westerkwartier blijven we inzetten op inclusief sporten en bewegen en een duurzame sportinfrastructuur.

Sportaccommodaties

Binnen de gemeente Westerkwartier is er veel talent en de ChristenUnie vindt het belangrijk dat talenten ontwikkeld kunnen worden. Het is mooi als mensen hun sporttalenten ontwikkelen en zelfs door kunnen groeien naar de topsport. Ook fungeert de topsport vaak als stimulerend voorbeeld. Wel moet de focus van de gemeente Westerkwartier liggen op de breedtesport. Op sport voor iedereen, dichtbij en betaalbaar.

Naast het zo beweeg-vriendelijk mogelijk inrichten van de openbare ruimte is het belangrijk dat de sportaccommodaties goed onderhouden, toegankelijk voor mensen met een beperking en veilig zijn. De gemeente staat in nauw contact met de sportverenigingen en heeft de behoefte aan voorzieningen goed in beeld en maakt op basis daarvan een (financiële) jaarplanning. De gemeente probeert alle verenigingen op een eerlijke maar ook financieel passende manier te bedienen. Daarbij houdt de gemeente rekening met een goede spreiding en diversiteit van sportvoorzieningen over onze gemeente.

De ChristenUnie wil ook dat de gemeente het accommodatiebeleid afstemt met omliggende gemeenten met als doel elkaar en de sportdeelname te versterken.

- ⊕ De ChristenUnie wil dat de exploitatielasten van accommodaties worden verlaagd door het verduurzamen van gebouwen en lichtinstallaties, zodat de energielasten kunnen dalen. Bij nieuwe aanbestedingen willen wij dit nadrukkelijk betrekken in de bouwplannen.
- ⊕ Alle sportaccommodaties moeten toegankelijk zijn voor mensen met een beperking.
- ⊕ De ChristenUnie wil dat sportverenigingen en gemeente een convenant aangaan over een gezonde sportkantine.

Hoofdstuk 7: Economie

Waar staat de ChristenUnie voor

Bedrijven en ondernemers zijn onmisbaar in het Westerkwartier. Ze zijn van grote waarde voor onze economie en leefbaarheid. Ze creëren werk en zorgen voor innovaties. Een sterke lokale en regionale economie is een randvoorwaarde en een middel om andere doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om kwaliteit van leven. Een economie is volgens de ChristenUnie pas gezond als iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, als werken en vrije tijd in balans zijn, als groei groen is en grenzen kent. De coronacrisis heeft laten zien hoe sterk bedrijven ook afhankelijk zijn van een goed functionerende overheid. Aan de andere kant mogen we van ondernemers en bedrijven vragen om ook dienstbaar te zijn aan de lokale samenleving.

“Van sociaal-maatschappelijk ondernemen wordt je hele onderneming een stuk socialer”.

Hielke Keizer, eigenaar van de Scandinavische woonwinkel in het centrum van Leek

7.1 Duurzame werkgelegenheid

De lokale overheid speelt, samen met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, een belangrijke rol in de versterking van de regionale arbeidsmarkt en de (regionale) circulaire economie. Het MKB is onmisbaar voor werkgelegenheid, de economie, voor ontwikkelingen van producten en voor de leefbaarheid.

- + De gemeente Westerkwartier stelt zich op als partner voor ondernemers. De gemeente streeft ernaar om uiterlijk in 2024 de meest MKB vriendelijke gemeente van de provincie Groningen te zijn.
- + De gemeente moet maatschappelijk verantwoord ondernemerschap stimuleren.
- + De ChristenUnie wil dat de lokale overheid investeert in goede infrastructuur en betere bereikbaarheid. Ook digitaal.

Bedrijven en bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen in het Westerkwartier zijn een visitekaartje van de gemeente. Het zijn de plaatsen waar geld verdiend wordt, ondernemers elkaar ontmoeten en banen worden gecreëerd, maar ook plaatsen waar inwoners de hele dag verblijven om te werken.

- + De ChristenUnie wil dat de gemeente samen met de ondernemers inzet op energiebesparing bij bedrijven en opwekking van duurzame energie. Maak samen duidelijke doelen voor energiebesparing.
- + Stimuleer de circulaire economie door kenniskringen die zich richten op het besparen van grondstoffen, energie en het gebruik maken van elkaars warmte of energie.

7.2 Werken en Rust

De ChristenUnie hecht grote waarde aan een goede balans tussen werken, zorgen en rusten, vanuit het geloof dat God ons die wijsheid ingegeven heeft toen Hij zei dat het goed is voor de mens om een dag te rusten van het werk. De ontwikkeling naar een 24-uurs economie lijkt niet te stoppen. Tegelijkertijd zien we mensen op zoek naar meer rust en onthaasting. De coronacrisis heeft die behoefte benadrukt. Onze samenleving en economie bloeien als er rustmomenten zijn.

Als ChristenUnie is het onze diepste wens dat wij de zondag als collectieve rustdag kunnen vieren. Maar we zien helaas dat het draagvlak hiervoor ook in het Westerkwartier verminderd. Wij komen hierin steeds meer alleen te staan. Dat neemt niet weg dat wij ervan overtuigd zijn dat een rustdag voor iedereen gewenst is. Juist in deze jachtige samenleving, zodat mensen zich kunnen opladen. Wij willen voorkomen dat winkeliers druk voelen om hun winkel op zondag te openen. Werknemers voelen wat ons betreft niet de druk om op zondag te werken. Kerken krijgen de mogelijkheid hun diensten op zondag in rust te organiseren.

7.3 Recreatie en Toerisme

Ontspannen dichtbij huis. De coronacrisis heeft geleerd dat we hierin nog meer moeten investeren. Het Westerkwartier is hiervoor een prachtige gemeente met haar mooie landschappen. In onze gemeente kun je heerlijk wandelen, fietsen, varen, eten en overnachten. Daarom wil de ChristenUnie samen met recreatie- en toeristische ondernemers verder invulling geven aan de visie Recreatie en Toerisme die in 2021 is vastgesteld, met als doel het stimuleren en uitbreiden van verblijfsrecreatie in en rond het Westerkwartier.

- + Naast de ontsluiting van onze toeristische trekpleisters gaan we inzetten op een optimale ontsluiting van fiets- loop- en vaarverbindingen, voor zowel recreatie als het woon-werk verkeer.
- + De gemeente zet in op gebiedspromotie (stad Groningen, dorp of gebied), samen met inwoners en lokale ondernemers.

7.4 Bloeiende dorpscentra

De detailhandel verandert van aard en structuur. Hierop moeten we de komende periode inspelen. De ChristenUnie let hierbij op de leefbaarheid van de kernen en op sociale veiligheid in en rond winkelgebieden.

- + Om het winkelgebied in de gemeente Westerkwartier meer te concentreren, en de leefbaarheid van de dorpskernen te bevorderen, gaan we winkelbestemmingen zo nodig wijzigen in woonbestemmingen.
- + De ChristenUnie zet zich in voor optimaal onderhoud en de uitstraling van de openbare ruimte in de dorpscentra en winkelcentra. Toegankelijkheid voor mensen met een beperking is een belangrijk punt van aandacht.
- + In kleine kernen zetten we in op het behoud van functies. Kleine winkelcentra zijn erg belangrijk voor de leefbaarheid en sociale contacten.

7.5 Waardering van voedsel

Het is belangrijk om te weten waar ons eten vandaan komt. Daarbij is een betere verbinding tussen stad en platteland van belang. Ook de lokale overheid kan een andere eetcultuur bevorderen door bij te dragen aan meer lokale, biologische en gezondere producten en voedselketens.

- + We stimuleren het oprichten van regionale voedselmarkten, met gebiedscoöperaties die het voedsel rechtstreeks van boeren naar inwoners brengen. Denk bijvoorbeeld aan Gebiedscoöperatie Westerkwartier, de Streekmarkt Nienoord en het Voedselakkoord Westerkwartier.
- + Elke basisschoolklas krijgt de gelegenheid om een (circulaire) boerderij te bezoeken, een schooltuin aan te leggen, of een excursie naar een natuurgebied te maken. Zo kunnen kinderen leren wat gezond voedsel is, hoe dat duurzaam kan worden geproduceerd en wat voor impact voedsel heeft.

- + De komende periode wil de ChristenUnie dat de gemeente samen met boeren, voedselproducenten en de (super)markten gaat inzetten op het promoten van het eten van lokale producten.
- + Voedselverspilling gaan we tegen.
- + De gemeente geeft het goede voorbeeld: 100% duurzaam en zo lokaal mogelijk.
- + De gemeente stimuleert het planten van bomen en struiken met eetbare vruchten.

7.6 Gezonde agrarische sector

“In het programma Westerkwartier Natuurinclusief werkt de gemeente samen met rijk, provincie, waterschap en landbouw- en natuurorganisaties aan een toekomstbestendige landbouw. Het is mooi om te zien dat veel agrariërs uit onze gemeente gebruik maken van de kansen die dit programma biedt.”

Bert Nederveen, wethouder landbouw, landschap en natuur gemeente Westerkwartier

Voedsel is een geschenk van God aan mensen. Boeren en tuinders werken aan goed en gezond voedsel en hebben een nauwe verbondenheid met de schepping. De ChristenUnie is trots op onze agrarische sector en heeft hart voor boeren. Een toekomstbestendige agrarische sector heeft een gezonde economische basis, is innovatief, gaat zorgvuldig om met bodem, grondstoffen en energie en produceert in balans met dier en leefomgeving. Jonge agrariërs verdienen een goede toekomst. Het landbouwbeleid wordt in grote mate uitgestippeld in Europa en Den Haag. De gemeente heeft er belang bij dat de sector een goed perspectief houdt. In deze tijd, waarin onzekerheid voor de sector groot is, is het belangrijk om als gemeente dicht bij haar boeren te staan. In het Westerkwartier heeft de sector in toenemende mate oog voor landschap en biodiversiteit. Natuurinclusief werken vindt in onze regio al veel bijval. Onderzoeken laten echter ook zien dat op onderdelen de situatie zorgelijk is en dat alle zeilen zullen moeten worden bijgezet om zaken ten goede te keren.

- + Bij het opstellen van een visie op het buitengebied wil de ChristenUnie inzetten op een toekomstbestendige agrarische sector. Kernwoorden: kringlooplandbouw, lokale voedselketens en de boer als medebeheerder van de openbare ruimte.
- + Innovatiekracht in het Westerkwartier is groot. In samenwerking met de gebiedscoöperatie, natuurorganisaties en de sector zijn interessante concepten voor beheer, productie en afzet in de regionale voedselketen gaande. De gemeente omarmt deze innovatie en pleit daarvoor bij de hogere overheid.
- + Landbouwondernemingen krijgen de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering door investeringen mogelijk te maken, voor zover deze een bijdrage levert aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu en landschap.
- + De ChristenUnie vindt dat landbouwbedrijven zich primair moeten richten op de agrarische sector, op het in standhouden van het agrarisch gebied. Ondergeschikt daaraan krijgen landbouwbedrijven ruimhartig de mogelijkheid nevenactiviteiten uit te voeren zoals landschapsonderhoud, toerisme etc.

Hoofdstuk 8 Energie, klimaat en milieu

Waar staat de ChristenUnie voor

Mensen zijn onderdeel van een prachtige schepping waarvan het bestaan in Gods handen ligt. We laden ons op in mooie landschappen en genieten van de wonderlijke schoonheid van bloemen, bomen, insecten en andere dieren. De ChristenUnie wil krachtig inzetten op de hoopvolle en noodzakelijke beweging die gaande is naar een groene, duurzame economie die zich houdt aan de grenzen van de aarde en aan de norm van ecologische en sociale gerechtigheid.

Wij willen af van olie, aardgas en kolen en ruim baan maken voor schone energie. Energiebesparing in de industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit wordt topprioriteit. Auto's zonder uitstoot en energie neutrale huizen worden de norm. Grondstoffen willen wij niet verspillen, maar terugwinnen en hergebruiken. Wij kiezen voor de bescherming van waardevolle natuur en een verantwoorde omgang met ruimte en landschap in en om het Westerkwartier. Voor deze plannen kunnen we niet zonder samenwerking met en enthousiasme van onze inwoners.

8.1 Betaalbare en klimaatvriendelijke energie en warmte

De ChristenUnie wil toe naar een energiesysteem van volledig hernieuwbare energie. De gemeente heeft de regie in deze lokale energietransitie en zorgt er ook voor dat het doel haalbaar en betaalbaar is en iedereen de overstap mee kan maken.

Energiecoöperaties en lokale initiatieven

Energiecoöperaties brengen de energietransitie dichterbij de burger en maken lokaal eigendom mogelijk. Daarom willen we dat het gemeentebestuur deze coöperaties voor vol aanziet en als het nodig is praktisch en financieel ondersteunt. Dit geldt ook voor projecten voor kleinere maatregelen thuis, zoals isolatie.

Energiecoaches

De ChristenUnie is voorstander van het voortzetten van de energiecoaches die inwoners begeleiden bij het zetten van stappen in het verduurzamen van hun woning en inwoners helpen om de subsidiemogelijkheden optimaal te benutten.

Participatie

Belangrijk is dat omwonenden nauw betrokken worden bij plannen voor energieopwekking, zoals zonne-energie en windmolens, en dat zij kunnen meeprofiteren van de voordelen. Participatie zorgt ervoor dat lusten en lasten eerlijker worden verdeeld en kan op allerlei manieren: van een gebiedsgebonden bijdrage die terugvloeit naar de lokale samenleving, tot een aandeelhouderschap van inwoners/coöperatie. Belangrijk is wel dat dit voor iedereen in het Westerkwartier bereikbaar is (dus ook voor inwoners met een kleinere portemonnee).

Investeren in warmtenetten

De ChristenUnie ziet de potentie van het benutten van geo- en aquathermie en het steeds minder afhankelijk zijn van aardgas en houtige biomassa. Lage en midden-temperatuur warmtenetten hebben meerwaarde voor de verwarming van woonwijken. De ontwikkeling van warmtenetten vraagt echter duidelijke afspraken over de rol van betrokken publieke en private partijen, over een (gelijk) speelveld voor warmteleveranciers en transparantie.

Afscheid nemen van aardgas

Aardgas als fossiele brandstof is eindig. Daarnaast is gedegen afhandeling van schade door aardgaswinning weerbarstig en onzeker gebleken in de provincie Groningen. Ook zal bij winning uit kleine velden, onder andere dichtbij Pieterzijl, fracking nodig zijn. Daarbij speelt nog de onzekerheid over effecten van gaswinning dicht bij de gasopslag Grijpskerk en mogelijk ook Langelo. Bij nieuwbouw is aardgas-loos bouwen inmiddels de norm. De doelstelling is dat Nederland in 2050 geen aardgas meer gebruikt. Dit betekent nogal wat voor een eigenaar van een bestaande woning. De gemeente Westerkwartier speelt hier op in door te zorgen voor passende plannen.

- + Gasopslag, gaswinning en de ontmanteling van gasinstallaties heeft de volle aandacht van de gemeente Westerkwartier, dit moet veilig, zodat inwoners zich geen zorgen hoeven te maken.
- + Een inwoner van het Westerkwartier moet weten dat het Energieloket kan adviseren op het gebied van zowel technische als financiële arrangementen om zijn woning aan te passen.
- + De ChristenUnie ziet de rol van de gemeente in het faciliteren van duurzaamheidsfondsen en duurzaamheidsleningen.
- + Het uitvoeringsplan om afscheid te nemen van aardgas wordt per wijk samen met de bewoners en gebouweigenaren uit de wijk bepaald.
- + De gemeente Westerkwartier werkt conform de "Trias Energetica", wat inhoudt dat primair wordt ingezet op beperking van de energievraag, en dus ook de energiekosten, door bijvoorbeeld te isoleren. Vervolgens is de alsnog benodigde energie duurzaam. Fossiele energie dient uiteindelijk te worden afgebouwd. Opwekking van zonne-energie op daken en in gevels is een uitstekende vorm van meervoudig ruimtegebruik. Door de groei van elektrische mobiliteit zal de vraag naar laadmogelijkheden toenemen.
- + De gemeente Westerkwartier maakt zich hard voor haar inwoners die te maken hebben met schadeafhandeling en eventuele versterking ten gevolge van aardbevingen.

Meer wind- en zonne-energie

De ChristenUnie vindt het belangrijk zorgvuldig met zonne-energie projecten om te gaan. Daarom zijn we kritisch als het gaat om zonneparken op het land. Want eerst moet de gemeente zich richten op het plaatsen van zonnepanelen op de grote lege daken van gebouwcomplexen in het Westerkwartier, volgens het principe van de Zonneladder.

De gemeente Westerkwartier zoekt naar participatie van energiecoöperaties, zodat bewoners met elkaar kunnen investeren in zonne-energie.

- + De ChristenUnie is voorstander van zonnepanelen op daken van bedrijven, gebouwen en woningen. De gemeente geeft het goede voorbeeld, ook op het gebied van energiebesparing en zuinige verlichting.
- + Voor grootschalige zon- en windprogramma's hanteert de gemeente ook sociaal-maatschappelijke kaders (inspraak, participatie, welke gebieden eerst) met aandacht voor:
  - Actieve betrokkenheid van omwonenden, grondeigenaren en overige belanghebbenden;
  - Minimaal 50% lokaal eigendom;
  - Zorgvuldige integratie in het landschap (meervoudig ruimtegebruik);
  - De gemeente Westerkwartier hanteert de principes van de Gedragscode Zon op Land.
- + Windenergie speelt een grote rol in de verduurzamingsopgave. Van belang is een zorgvuldige inpassing in onze gemeente, waarbij rekening gehouden wordt met de beperkingen en de wensen in de gemeente. Wij stimuleren plaatsing van kleinere windmolens.
- + De ChristenUnie is tegenstander van grote windmolens. Deze gaan de schaal van ons landschap ver te boven.

Energiebesparing

De gemeente moet de lokale bedrijven uitdagen om samen een energiebesparingsconvenant te sluiten. Door samen te werken, brengen bedrijven elkaar tot ideeën, en zetten ze extra stappen om energie-efficiënt te worden.

- + Duurzaamheid pakt de gemeente Westerkwartier integraal aan en wordt in ieder beleidsstuk waar het relevant is, meegenomen (duurzaamheidstoets).
- + De gemeente neemt in de verkeers- en vervoersplannen CO2-emissiereductie integraal op. Met aandacht voor alternatieven voor de auto, het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fietsverkeer. In regio's waar er weinig alternatieven voor de auto zijn, zetten we in op het stimuleren en faciliteren van carpoolen.
- + Bij grootschalige energieprojecten moet de omgeving zeggenschap krijgen en kunnen participeren.
- + In de komende raadsperiode maken we het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.

Inzameling herbruikbare grondstoffen

De normen voor afvalscheiding worden steeds strenger. In 2020 hadden we in het Westerkwartier 108 kilo restafval per persoon, ons streven is om de komende jaren dat getal drastisch te verlagen. In afval zitten waardevolle grondstoffen die niet verloren mogen gaan. De ChristenUnie wil afval zien als grondstof. Als afval goed gescheiden wordt ingezameld bij de bron, kunnen de grondstoffen worden aangeboden voor hergebruik.

- + In het Westerkwartier kennen we geen afval meer, maar vooral grondstoffen. Het afvalbrengstation is dé plek waar grondstoffen een nieuw leven kunnen krijgen, waar afvalstoffen grondstoffen worden. Er moet daar dus ruimte zijn voor het inzamelen van goederen voor kringloop- en reparatiedoeleinden.
- + Het tegengaan van zwerfafval is een belangrijk aandachtspunt.

8.2 Klimaatadaptatie en Natuurbeleid

Biodiversiteit

De biodiversiteit neemt schrikbarend af. Doel is om de biodiversiteit te versterken. Dit doen we in het Westerkwartier door:

- + Zoveel mogelijk natuurvriendelijke maatregelen te nemen bij plagen.
- + Gemeentegrond alleen te verpachten onder strikte duurzaamheidsvoorwaarden gericht op behoud of versterking van de biodiversiteit.
- + Ecologisch bermbeheer te blijven toepassen.

Toekomstbestendig waterbeheer

"Het vasthouden en bergen van water en dan pas het teveel aan water afvoeren, is niet alleen een taak voor het waterschap. We moeten het als gemeente, inwoners en boeren in onze eigen omgeving zelf regelen. We kunnen regenwater opvangen in lagergelegen gebieden, (wadi's en vijvers) waar het in de bodem kan trekken."

Koos Bos, lid Algemeen Bestuur Waterschap Noorderzijlvest en inwoner van het Westerkwartier).

'Leven met water' raakt ook het Westerkwartier. Door versteende gebieden en de toename van extreme buien ontstaat steeds vaker overlast en schade. De extremen merken we ook in lange droge, hete periodes. Daarom is het noodzakelijk dat de gemeente een strategie ontwikkelt. Dit vraagt goede samenwerking met het waterschap. Er moet een plan komen waarin de gemeente en het waterschap het watersysteem als één systeem beschouwt, los van de verschillende verantwoordelijkheden. Het Waterschap kan meer in de dorpen investeren dan ze tot nu toe doet, immers het merendeel van hun inkomsten komt uit de bebouwde omgeving. Vervolgens kan met dit plan de samenwerking worden gezocht met de provincie en het deltaprogramma, om de noodzakelijke financiering van de projecten rond te krijgen.

- ⊕ Er komt de komende raadsperiode een klimaatadaptatieplan dat ten minste samen met het waterschap is ontwikkeld.
- ⊕ Inwoners hebben een belangrijke rol als het gaat om waterberging. De gemeente werkt aan bewustwording op dit punt, zoals door een publiekscampagne in samenwerking met de tuincentra. Hierbij wordt bijvoorbeeld aandacht gegeven aan hoe je als inwoner zelf je tuin zo kunt inrichten dat waterberging op een goede manier aan de orde is.
- ⊕ Er wordt zoveel mogelijk ingezet op een aparte afvoer en gebruik van regenwater.
- ⊕ Kolkjes en putten van de straten in onze gemeente worden niet afgekoppeld van de riolering, omdat dit water meestal vervuild is en door bewoners vaak als riolering worden gezien.
- ⊕ De gemeente stimuleert de aanleg van groene daken en geeft zelf het goede voorbeeld. Daarmee werken we in het Westerkwartier aan meerdere doelstellingen tegelijk: waterberging, verkoeling, biodiversiteit en zonnepanelen leveren meer rendement.

Hoofdstuk 9 Mobiliteit

Waar staat de ChristenUnie voor?

Goede wegen, paden en OV-verbindingen zijn noodzakelijk om economische, sociale en culturele activiteiten te ondernemen. Mobiliteit brengt mensen bij elkaar. Mobiliteit brengt de talenten van mensen op de juiste plek, zodat ze op de juiste plek van meerwaarde kunnen zijn. Groeiende mobiliteit mag niet ten koste gaan van onze leefomgeving.

Meer dan de helft van de verplaatsingen gebeurt op korte afstand. Daarom krijgt langzaam verkeer in het Westerkwartier voorrang. Dit maakt onze woonomgeving leefbaar, veilig en duurzaam.

Bij verdeling van de openbare ruimte binnen onze gemeente kiest de ChristenUnie daarom voor het STOP principe: Eerst Stappen, dan Trappen (fiets), dan Openbaar vervoer en vervolgens pas de Personenwagen.

De ChristenUnie zal zich de komende periode verder inzetten voor de verduurzaming van mobiliteit en voor het vermijden van overbodig verkeer. We willen dat er meer gewandeld en gefietst gaat worden en dat mensen vaker en gemakkelijker gebruik zullen maken van het openbaar vervoer.

Grote infrastructurele problemen kunnen wij alleen samen met de provincie en het rijk oplossen. Alleen samen met deze partners kunnen wij uitdagingen zoals de rondweg om Leek, een betere doorstroming tussen Zuidhorn en Groningen en een goede en veilige verbinding tussen Leek en Zuidhorn realiseren.

9.1 Voetgangers en fietsers

- + De gemeente houdt rekening met de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Dit komt terug in de inclusieagenda van de gemeente.
- + De ChristenUnie wil een ambitieuze fietsagenda voor Westerkwartier gericht op groei van het fietsverkeer.
- + De ChristenUnie wil meer en betere fietspaden. Toegezegde snel-fietspadverbindingen zoals Groningen – Leek en Leek – Zuidhorn dienen snel gerealiseerd te worden. Daarnaast zetten wij in op doorfietsroutes van Leek naar Marum en Drachten. Zo stimuleren we het gebruik van de fiets in het woon- werkverkeer met zo min mogelijk hinder van obstakels en het overig verkeer.
- + De gemeente gaat bij nieuwbouw of herstructurering van wijken uit van het fietsverkeer en richt wijken fiets- en kindvriendelijk in. Er komen sociaal veilige fietsverbindingen die dorpen en wijken onderling snel verbinden.
- + De ChristenUnie gaat zich inzetten voor oplaadpunten voor elektrische fietsen.

9.2 Openbaar vervoer

- + De gemeente blijft zich met haar samenwerkingspartners inspannen voor optimale OV-verbindingen, waarbij we aandacht hebben voor het hele Westerkwartier.
- + De ChristenUnie is voor de aanleg van de Lelylijn en wil een station in Leek gerealiseerd hebben.
- + De gemeente zet samen met de provincie in op slimme combinaties van doelgroepenvervoer (regiotaxi's, scholierenvervoer, Wmo-vervoer) en openbaar vervoer op plekken en tijden waar reguliere buslijnen onvoldoende rendabel zijn.

9.3 Automobilist

- ⊕ De ChristenUnie wil verkeersknelpunten samen met het rijk en de provincie oppakken. Daarbij dient onderzocht te worden welke duurzame varianten er zijn voor capaciteitsuitbreiding.
- ⊕ De ChristenUnie wil dat de gemeente bij de verantwoordelijk wegbeheerder, de provincie, vier bereikbaarheidsopgaven agendeert:
  - Doorstroming N355 Friesestraatweg (Zuidhorn – Groningen);
  - De verbinding van Zuidhorn met de A7, waardoor dorpen zoals Niekerk – Oldekerk en Enumatil, ontzien kunnen worden van het sluipverkeer door deze dorpen;
  - Rondweg om Leek;
  - Doorstroming van het verkeer bij de brug van Gaarkeuken.
- ⊕ In de gemeente kan overal gratis geparkeerd worden. Wat de ChristenUnie betreft blijft dit zo.

9.4 Verkeersveiligheid

- ⊕ Uitgangspunt voor het inrichten van de verkeersinfrastructuur is: wegen zo inrichten dat voor weggebruikers de maximum snelheid al duidelijk blijkt uit de weginrichting en zij hun snelheid hieraan aanpassen.
- ⊕ De automobiliteit volgt de logica van snel en veilig naar je wijk, rustig en veilig in je wijk.
- ⊕ De maximumsnelheid binnen de bebouwde kom in woongebieden wordt 30 kilometer. Alleen op wegen met openbaar vervoer en wegen met een belangrijke doorstroomfunctie geldt 50 kilometer per uur.
- ⊕ De ChristenUnie pleit ervoor dat groot- en zwaar verkeer zoveel mogelijk wordt geweerd uit de kernen.
- ⊕ De gemeente zorgt voor scheiding van gemotoriseerd verkeer en fietsers, indien ter plaatse de maximum snelheid voor gemotoriseerd verkeer 60 kilometer per uur of daarboven is.

Hoofdstuk 10: Veiligheid

“De gemeente Westerkwartier is een veilige gemeente om in te wonen en leven, maar ook hier moeten we onze ogen niet sluiten voor de problemen en criminaliteit. Dat we bestaan uit dorpen wil niet zeggen dat de ‘stedelijke’ problemen hier niet voorkomen. We moeten daarvoor voldoende aandacht hebben. De wijkagent kan daarbij niet zonder de oren en ogen van de inwoners en is daarom geholpen met signalen van inwoners.”

Lammert Toering, Nationale Politie, Eenheid Noord-Nederland

Waar staat de ChristenUnie voor?

De gemeente Westerkwartier is een veilige gemeente. Dat wil de ChristenUnie graag zo houden. De inwoners willen graag veilig kunnen leven en zich veilig voelen. De overheid heeft de plicht om haar inwoners te beschermen en criminaliteit te bestrijden. Maar de ChristenUnie vindt ook dat de vrijheden waar we in onze gemeente van mogen genieten, samengaan met verantwoordelijkheden. Naast de wettelijke taak van de overheid zien wij een grote rol voor de samenleving. Juist ook als het gaat om veiligheid. Veiligheid gaat over meer dan alleen het beschermd worden tegen geweld. Een schone en nette buurt zorgt bij veel bewoners al voor een veel veiliger indruk dan wanneer een buurt of straat er verwaarloosd uitziet. De ChristenUnie wil zich er dan ook voor inzetten dat de openbare ruimte in de gemeente Westerkwartier er netjes en verzorgd uitziet.

10.1 Een veilige samenleving

Ook bij de aanpak van veiligheidsproblemen toont de ChristenUnie haar hart voor de samenleving. Hard waar het moet, zacht waar het kan. De ChristenUnie heeft aandacht voor slachtoffers en hun omgeving en stimuleert een effectieve, op herstel gerichte, aanpak van daders.

De gemeente Westerkwartier heeft momenteel een integraal veiligheidsbeleid dat loopt tot en met 2023. Voor 2024 e.v. is het van belang dat het nieuwe plan wordt gebaseerd op gedegen onderzoek, analyse van het huidige beleid en de ervaringen in de verschillende dorpen. Betrokkenheid van inwoners en organisaties is van groot belang bij de analyse van veiligheidsproblemen en bij het stellen van prioriteiten bij de oplossing daarvan. In het veiligheidsplan staan doelen en verantwoordelijkheden van de organisaties die in samenwerking een rol spelen bij veiligheid. De ChristenUnie wil dat het integraal veiligheidsplan zo tijdig door de raad wordt vastgesteld, dat de gemeenteraad invloed kan uitoefenen op het vaststellen van de prioriteiten voor de politie. Jaarlijks is er overleg tussen gemeenteraad, burgemeester, politie en openbaar ministerie waarin gesproken wordt over resultaten. Daarbij wordt ook verslag gedaan van de inzet van mensen en middelen, onderlinge samenwerking, aanrijdtijden e.d. van politie, brandweer en ambulances. De gemeenteraad moet een stevige vinger aan de pols houden bij beleid dat naar de veiligheidsregio is verplaatst.

Inwoners worden, als oren en ogen van de politie, actief betrokken bij de veiligheid op straat, in de wijk en in huis. Dit kan door de inzet van Burgernet en van internet, zoals appgroepen in de wijk of in het dorp. Cameratoezicht is een prima middel, maar de ChristenUnie wil het beperkt toepassen en inbedden in goede wetgeving (privacy) en in een goede cyclus van beleid, uitvoering en evaluatie.

De ChristenUnie stimuleert dat inwoners van de gemeente Westerkwartier gemakkelijk melding kunnen maken van overlast en van crimineel gedrag, waarbij de politie contact legt met de melder over de resultaten. De mogelijkheid van het anoniem aangifte doen, biedt inwoners in sommige

gevallen veiligheid, maar is nog onvoldoende bekend. De ChristenUnie vraagt om voorlichting over deze mogelijkheid.

De ChristenUnie hecht aan de rol van de wijkagent als aanspreekpunt voor inwoners in de wijk en zijn coördinerende taak naar andere agenten en de gemeente toe om problemen in de wijk concreet aan te pakken.

- + Er wordt ingezet op voldoende beschikbaarheid en zichtbaarheid van de wijkagent.
- + Inwoners worden betrokken bij het opstellen van het veiligheidsplan en de prioriteiten.
- + De burgemeester zorgt voor lage drempels voor het doen van (anonieme) aangifte en voor goede terugkoppeling door de politie.
- + In dorpen waar groepen jongeren georganiseerd overlast veroorzaken, wordt een groepsaanpak opgesteld in overleg met het Veiligheidshuis. Harde kern en meelopers worden geïdentificeerd en ouders en netwerken betrokken om de overlast terug te dringen.
- + Betrek inwoners bij veiligheid in hun directe omgeving door middel van Burgernet en Buurtpreventie Apps.
- + Er is in de gemeente Westerkwartier ruimte voor organisaties als Stichting Exodus, die opvang en ondersteuning bieden aan (ex-)gedetineerden.

10.2 Veilig huis

Alle inwoners, maar in het bijzonder kinderen, hebben het recht om veilig te zijn, om beschermd te worden tegen mishandeling. Geweld in huiselijke kring komt vaker voor dan we denken. Niet alleen kinderen, maar ook ouderen en (ex-)partners zijn dagelijks slachtoffer.

Veilig Thuis, het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling, moet laagdrempelig bereikbaar en bekend zijn bij alle inwoners van het Westerkwartier. Voor slachtoffers van huiselijk geweld moet er passende hulp en/of een veilige opvang zijn. Opvang het liefst op een plek waar alle hulp onder één dak geboden kan worden.

- + Al bij de zwangerschap vindt er screening plaats op hoog risicosituaties.
- + Consultatiebureaus (CJG/JGZ) bieden begeleiding in het omgaan met huilgedrag van baby's.
- + De ChristenUnie zet zich in voor een aanpak kindermishandeling, waarin aandacht is voor preventie en voor het versterken van de interactie tussen kind, verloskonde, onderwijs, gebiedsteam en Veilig Thuis.
- + Ouderenmishandeling krijgt de komende periode meer aandacht. Hiervoor overlegt de gemeente met mantelzorg- en ouderenorganisaties.

10.3 Drugs en drank

Mensen zijn geschapen door God. Het kan niet de bedoeling zijn dat zij door drugs, drank, of verslaving zichzelf, hun vrijheid en waardigheid kwijtraken.

De ChristenUnie wil de vestiging van een coffeeshop en het gebruik van drugs in gemeente Westerkwartier actief tegengaan en streng optreden bij overlast. De vestiging van een coffeeshop past niet bij ons karakter van de plattelandsgemeente. Tegen illegale hennepkwekerijen wordt hard opgetreden. Verder moet de gemeente Westerkwartier meer doen tegen het toenemende gebruik en de groeiende acceptatie van synthetische drugs. Het mag niet zo zijn dat zelfs kinderen het gebruik van een pilletje normaal vinden. Het dumpen van drugsafval levert enorme milieuschade op en gaat gepaard met illegaliteit en criminaliteit. De ChristenUnie wil dat gemeente Westerkwartier zich in de regio/provincie sterk maakt voor een taskforce drugs om druggerelateerde criminaliteit en overlast aan te pakken.

De handhaving van de Drank- en Horecawet vraagt om voldoende beschikbare en goed geschoolde handhavers. De ChristenUnie is voor extra alertheid op de handhaving van leeftijdsgrenzen. De strijd tegen drankmisbruik voert de gemeente samen met scholen, ouders, kerken, verslavingszorg, horeca, politie, sportverenigingen en andere betrokkenen. Belangrijk is een totaalpakket aan afspraken met horeca, politie, hulpverlening en omwonenden.

- ⊕ De gemeente Westerkwartier maakt zich in de regio/provincie sterk voor een taskforce drugs om druggerelateerde criminaliteit en overlast aan te pakken.
- ⊕ De gemeente zet zich samen met maatschappelijke partners in voor de preventie van alcohol- en middelengebruik. Niet alleen richting de jeugd, maar ook in de richting van ouders/volwassenen.
- ⊕ De gemeente Westerkwartier zet zich in om de doelstellingen in het landelijk Preventieakkoord (2018) te behalen en formuleert een lokaal Preventieakkoord.
- ⊕ De gemeente organiseert (zo nodig samen met andere gemeenten) voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet. De gemeente gebruikt hiervoor regelmatig mystery guests.

10.4 Prostitutie en mensenhandel

Prostitutie is mensonwaardig en gaat in tegen Gods bedoeling met seksualiteit. De ChristenUnie wil prostitutie en mensenhandel zo veel mogelijk terugdringen. Alle mogelijkheden om mensenhandel en uitbuiting tegen te gaan moet de gemeente benutten. De ChristenUnie wil dat onze gemeente zich, in samenwerking met andere gemeenten in de regio, actief inzet voor beleid tegen deze ernstige en complexe vorm van criminaliteit. Op die manier voorkomen we een waterbedeffect tussen gemeenten en zijn we beter in staat mensenhandel te voorkomen, te signaleren en aan te pakken.

- ⊕ Gebiedsteams/professionals volgen een training om loverboysituaties en gevallen van mensenhandel (thuisprostitutie) in de gemeente te herkennen en maken afspraken met de politie over handhaving, melding en begeleiding.
- ⊕ De ChristenUnie is voorstander van het voorkomen van de vestiging van seksinrichtingen in gemeente Westerkwartier.

10.5 Radicalisering

Als mensen zijn wij gemaakt om in al onze diversiteit samen te leven. Dit doen wij in Nederland in een democratische samenleving die duidelijk herkenbare christelijke wortels heeft. Onverdraagzaamheid naar mensen die 'anders' zijn dan wijzelf past niet in een christelijke democratische samenleving. De periode van de afgelopen jaren heeft ons geleerd dat radicalisering in vele gedaanten kan komen, niet alleen van religieuze radicalisering. De gemeente staat ten dienste van al haar inwoners die de normen en waarden van de christelijke democratische samenleving ondersteunen. Tegelijkertijd is het aan overheid en burgers om samen te strijden tegen radicalisering. Verbinding met de ander moet hiervoor altijd het fundament zijn.

- ⊕ De gemeente Westerkwartier zet in op een samenleving waarin we de ander zien en niet nastaren.

10.6 Ondernijning

Ook in het Westerkwartier moeten we ons bewust zijn van de invloed van klein- en grootschalige criminele organisaties. Criminelen gebruiken vastgoed om crimineel verkregen gelden wit te wassen, of gebruiken panden voor de productie of distributie van drugs. Door een oplettende houding van het gemeentebestuur kunnen we deze ontwikkelingen op het spoor komen.

Het gemeentebestuur kan dit niet alleen en moet dus de inwoners stimuleren om signalen van mogelijke ondermijning te melden bij gemeente of politie. Daarnaast werkt de gemeente nauw samen met het RIEC (Regionale Informatie en Expertise Centra).

- + De gemeente Westerkwartier komt met een plan van aanpak Ondermijning ter bestrijding van verwevenheid boven- en onderwereld en daarmee aanpakken van de georganiseerde (grootschalige) criminaliteit. Dit vraagt om regionale samenwerking.
- + Om illegaal gebruik van vrijkomende (agrarische) bebouwing/panden tegen te gaan komt er beleid gericht op snelle herbestemming.
- + De ChristenUnie is er voorstander van om de wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) gericht en zo veel als mogelijk is, in te zetten.
- + De gemeente betreft de inwoners actief bij het herkennen en signalering van (vermoedens van) ondermijnende activiteiten en het melden hiervan.
- + Een succesvolle aanpak van ondermijning begint bij een integer en weerbaar lokaal bestuur en ambtelijke organisatie. In de verplichte gedragscode in het Westerkwartier moet hiervoor aandacht komen.